

BŐRÖNDÖK, utazóczikkek Heller Mór utódánál

és
bördíszmúaruk Képes árjegyzék bérmentve.

■■■■ AZ ASZTALOSOK SZÖVETKEZETI BUTORCSARNOKA. ■■■■

A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló **BUTORCSARNOK**

és hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, fölhívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a **VIII., József-körút 28. sz., Bércoksis-utca IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.**

alatti királyi bérpalotában dusan felszerelt modern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jótállás mellett adatnak el.

A Butoresarnok szövetség részére kizárólag csak budapesti képesített asztalos- és kárpitosmesterek dolgoznak, Budapest környékén készített, vagy bécsi súlyú árak eladásával nem foglalkozik.

Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 12444 Minden egyes butordarab bizottság által fölülbírálv.

Alkalmos ajándék fiuk számára!

Laterna magica

Oleó gépezetek szesz-fűtéssel, álló, oscilláló rézhengerrel, vizitáló-eszavarral, magassága 21 cm., teljesen, szeszslámpával, kartonba csomagolva K 1.50.

Finomabb gépezetek ára K 2.80, 3.80, 4.—, 6.—, 7.—, 9.50.

Körvetlenül beszerezhető

KONRAD JÁNOS
cs. és kir. udvari szállító szállítóház Brnx. 770. (Csehország.)

Gazdagon illusztrált főárjegyzék több mint 3000 ábrával kívánatra ingyen és bérmentve megküldeték.

Ingyen és bérmentesen!

küldöm meg mindenkinek ingyen és gazdagon illusztrált főárjegyzékemet 3000-nél több képpel, mindenem szőlő, jó és olcsó zeneművek-ről, és kir. udv. szállító

Konrad János
zeneműszállító-háza Brnx 482. (Csehország.)

Tanulóhegedu vonó nélkül csa K 4.80, 5.50, 6.—. Hegeduvonó K —20, 1.—, 1.40 és feljebb. Gitárak, harmonikák stb. rakáron. Tessék katalógust kérni. 12076

Szenved Ön?

ideggyengeségben, időelötti törődöttségben, érzi-e, hogy ereje megfogyatkozott? Nélküli-e Ön az élet örömeit, azt a fűszerező életerőt, a kedélyes vidámságot és önbizalmat? Van gyakran szivdobbogása, szívszorulása, fej-és hátfájása? Vannak-e a gyomor, bél, vese, hólyag stb. részéről kellemetlen érzései? Csúzos, köszvényes fájdalmak, ischias, görösös állapotok gyötrik-e Önt? Nem léptek fel bennünléti, hűdési tünetek, nemi gyengeség, feledékenység, álmatlanság, izgékonyosság stb? **Ha igen, úgy csak a villamosság képes ezen elvesztett erőt új-jal pótolni, a szenvedéseket és gyötrelmeket gyökeresen kiirtani.**

A villamosságot legzélszerűbben, legbiztosabban az „Elektro-Vitalizer” készülék útján lehet a szervezetbe vezetni, mely eljárásról készséggel adunk felvilágosítást a személyesen érdeklődőknek.

A mennyiben nem látogatna meg bennünket, úgy küldje be az alábbi szelvényt és mi elküldjük Önnek az **„Értekezés a Modern Villamos Gyógyomról”** szülő 64 oldalas illusztrált könyvet ingyen és bérmentve zárt borítékban. **Elektro-Vitalizer orvosi rendelő-int. Budapest, Károly-körút 2, félélem. 25.**

Bégyt, mint! FŐLSÉGES ILLUZIÓ! Tör. vérel!

A karácsonyfa legpompásabb díszé mely egyetlen keresztény családnál sem hiányozhat, az általam megjavított **brilláns karácsonyfa-angyal-esőngötés**

1. szám

egészen fémből, 6 aranyozott angyallal, 30 cm. magas, kezesség kifüggesztésű műkőből. — Egyszerű fűtéses által a legnagyobb vagy a legkisebb fűtőre állítható. Ugyanaz az asztalra állítható, asztali esőngötésnek is használható. A lámpára helyezett gyertyaláng nélkül is működik. — A három gyertyalángtól származó meleg levegő forgáshozza a bajtökereket, az arra alkalmazott fűtőtűt a csapáscsok mögött a három harangot, mi által kellemesen hangzó, ezüstszta csengés keletkezik, mely fiatalokat és öregket egyaránt karácsonyi hangulatba helyez. Ára kartonban és használati utasítással együtt darabonként **K 1.50.**

3 db K 4.25 12 db K 15.—
4 db K 5.50 24 db K 29.—
6 db K 8.— 36 db K 43.50
9 db K 12.— 50 db K 58.—
100 db K 112.—

2. sz. Ugyanaz a karácsonyfa-angyal-esőngötés igen elegáns, különösen nikkelezett kivitelben, sodrott harangszópokkal és 3 pompásan színezett ezüst-lametta-virágzál, melyek a gyertyák meggyújtásánál esőngötés fényreflexet adnak, kartonban használati utasítással együtt darabonként **K 2.—**

3 db K 5.50 12 db K 20.25
4 db K 7.25 24 db K 39.50
6 db K 10.50 36 db K 57.50
9 db K 15.50 50 db K 77.50
100 db K 150.—

Legújabb üveg karácsonyfadísz.

12 db világított, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyak nagysága és kivitele szerint K 40.—, 60.—, 70.—, 80.—, 1.—, 1.20, 1.50, 2.—, 6 db kartonban, a tárgyak nagysága és kivitele szerint K —75.—, 90.—, 1.—, 1.20, lametta (angyalhaj) ezüst vagy arany, borítékban K —10.—, díszodrony 100 db K —20.—, lámpák üveggyölyökből 1/2a egész 2 m hosszúságú, a golyók nagysága szerint K —90.—, 85.—, 1.20, 1.40. Karácsonyfa-angyal-esőngötés, 24 db kartonban K —50.—, nagyobbak 15 db kartonban K —38.—, gyertyatartó ucczaja K —50.—

Karácsonyi jutalom! Minden t. ez. vevő, a ki a szeptember 1. és november 30. közötti időben egyszerre 40 koronányi leveléből megrendelést tesz, karácsonyi ingyen-jutalmat gyantán a 4343. számú riadó-éberszót éjjel világító mutatólappal és egy 1908-ra szóló naptárt kap mellécsomagolva.

Kieserlés megengedve, vagy pótlásos, tehát nincs koozákant! Szétküldés utánvétel vagy előfizetés mellett. A megrendelés legzélszerűbben a postautóvány levélben szelvényen eszközölhető. Okvetlen szükséges, hogy a megrendelőlevelekben vagy kártyákon meg legyen jelölve, utánvétel kívántatik-e az árú vagy pedig elment már az összeg utóványval. Ugyanígy érdekelben áll minden megrendelőnek a megrendelést december 15. diki előtt beküldeni, mert a posta ezen időn túl, a nagy törlés miatt, nem szállít olyan gyorsan, mint normális forgalom mellett. A megrendelések tehát időjében intésendők

Ca. és kir. udv. szállító Konrad János első országára Brnx 2004. sz. (Csehország). Tessék legújabb árjegyzékemet kérni 3000 képpel, mely önének azonnal ingyen és portmentesen megküldeték.

5 korona!

Valódi svájci rendszerű **Roskopf-patent-anker-rezmonáló-óra** masszív és szolid lözörögval védve. Svájci ankermű, valódi védpomlával ellátott nikkelokban, eszkló-fedelél, tojásdad kengyel, 36 óráig jár (nem 12 órára), díszített és aranyozott mutatók, pontosan regulálva, 3 évi kezesség-levelel, darabonként K 3, 3 db K 14. Másodperemutatókkal K 6, 3 db K 17. Legzavagabb választék főárjegyzékemben.

7223. Pénztárczák egy drb világosbarna saflinből, nagy fűtő-láska, 4 rekesz-szel, belső rugóingyellel, nikkel-hüvelyekkel, 9 cm hosszú, 6 cm széles **K 1.50.**

7202. sz. Oleó, jó pénztárcza egy darab erős sima bőrből összehajtvá, elsőrendű marhabőr csapattal, 4 rekesz-szel és bilétszával, 3 lakkattal, 9 cm hosszú, 6 cm széles **K 1.35.**

Jobbfajta pénztárczák K 1.85, 2.10, 2.80, 3.10, 3.50, 3.80, 4.20 és feljebb.

Tessék katalógust kérni!

12491 **Kivágandó.**

(Szelvény egy ingyen könyvre.)

„Elektro-Vitalizer” orvosi rendelő-intézet

Budapest, IV. ker., Károly-körút 2. szám, félémelet 25.

Kérem küldjék meg nekem a művet a **Modern Villamos Gyógyomról** ingyen és bérmentve zárt borítékban.

Név: _____

Cím: _____

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.

Téli és nyári gyógyhely. — Természetes forró-meleg kénos források, iszapfürdők, iszapborogatások, masszázs, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvizusodák. — Oleó és gondos pensió. — Csuz, köszvény, ideg-bőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a 12015

Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

Párisi világlkiállítás „Grand Prix” 1900

Kwizda-féle Restitutions-fluid

es. és kir. szabadalmazott moszori lovak számára.

Egy üveg ára 2 K 80 fil.

40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utóderősítő, inak merve-ségénél, stb. az időmításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. 11744

Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellékelt védjegyyal valódi képes árjegyzékben és bérmentve. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut. 20.

+ Soványság +

Szép és test tudomokai keleti orvornak által, kiutelve: Páris 1900, Hamburg 1901, Berlin 1903, 6-8 het alatt 30 font súlygyarapodás, garantált ártalmatlan. Orvosilag ajánlvá. Szigorú lelkiszeretetes. Nem szédülés. Számos köszöndírat. Ára kartonként használati utasítással, postautóványval vagy utánvétel, de portó nélkül 2 márká. Hygien. intézet. **D. Franz Steiner & Co.,** Berlin, 37, Königgrätzerstrasse 78. Budapestben kapható Török József gyógytárban Király-u. 12. 12403

Olcsó cseh ágytoll!

5 kilo; új fosztott 12 K, fehér pehelypuha fosztott 18 kor., 24 K, hófehér pehelypuha fosztott 30 K, 36 K. Szállítás portmentesen, utánvétel. A kieserlés és visszatétel portmentesítés ellenében megengedjük. 12902 **Henedlkt. Sachesel, Lobes Nr. 60.** Pilsen mellett, Bohmen.

VASÁRNAPI UJSÁG

44. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSZY PÁL FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldj is esatolandó.

LISZT FERENCZ ATYJA.

BESZES RITKASÁGNAK jutott most birtokába a Magyar Nemzeti Múzeum. Valaki önként elhozta Liszt Ádámnak, halhatatlan Liszt Ferenczünk atyjának arczképét; a melyet pedig nagyon soká és hiába keresett a weimari Liszt-múzeum is, s a mely után eredménytelenül kuttattunk mi is. Az a régiségkereskedő, a kitől sikerült megszerezni ezt az ereklyét, féltett üzleti titok gyanánt őrszi s el nem árulná, hogy hol lappangott a kép eddig; pedig nagyon érdekes volna tudnunk, hogy a kétségkívül esaládi tulajdon hogyan származott idegen kézbe, hogyan maradatott kilenczvennyolcz éven keresztül ilyen gondosan óvott, kifüggesztetlen állapotban. A kép valódiságához, hitelességéhez azonban szó alig férhet: az ábrázolt férfi család hasonlatossága, az egykorú szabású ruházat, a festés módja (gouache-festék, papíron), az anyag megannyi bizonyíték. A hátirat szövege ez: „Franz Liszt's Vater und Lehrmeister am Spineth worauf Franz Liszt lernte. Raiding 1819.” (Magyarul: Liszt atya és mestere ama zongora mellett, a melyen L. F. tanult. Doborjában, 1819.)

folyanában ismertette személyes ismerőse, a Párisban ma is élő zenebúvár: Bertha Sándor. Közölték e lapok akkor arczképét is a kitünő feleségnek, anyának és nagyanyának. Egyik levelében Liszt megírta azt az emlékezését, hogy atya őt halalos ágyán eleve féltette és óvta a nőktől. „Pedig még akkor fogalmam sem volt róla, mi az asszony”, tette hozzá a levelirő... Mindenesetre bölcs és nagy jótévőjét vesztette el atyjában, olyan férfit, a kire mindnyájan csak kegyelettel és büszkeséggel tekinthetünk. *Kereszty István.*

A Magyar Nemzeti Múzeumban levő eredeti után, LISZT ÁDÁM, LISZT FERENCZ ATYJA.

A HALÁL ROKONA.

Én a Halál rokona vagyok,
Szeretem a tűnő szerelmet,
Szeretem megcsókolni azt,
A ki elmegy.

Szeretem a beteg rózsákat,
Hervadva ha vágnak, a nőket,
A sugaras, a bánatos
Ősz-időket.

Szeretem a szomorú órák
Kísértetes, intó hívását,
A nagy Halál, a szent Halál
Játszi mását.

Szeretem az elutazókat,
Sirókat és fölébredőket,
S dér-esős, hideg hajnalon
A mezőket.

Szeretem azt, a ki csalódott,
A ki rokkant, a ki megállott,
A ki nem hisz, a ki borús:
A világot.

Szeretem a fáradt lemondást,
Könnyetlen sirást és a békét,
Bölcsek, poéták, betegek
Menedékét.

Én a Halál rokona vagyok,
Szeretem a tűnő szerelmet,
Szeretem megcsókolni azt,
A ki elmegy.

Ady Endre.

PHÖNIX.

A szárnyamat letéphetik maholnap
És összetörhet egy-két szikla súlya,
A féskemet vihar ha rontja, dúlja —
Mit bánom én. Azért enyém a holnap.

A mult halott — nem ismerem. Nem áhit
A percek muló kincséből a lelkem —
Nem fájt soha, ha szenvedésre lettem,
Máglyán elégni szép: a tűz világít.

Szíkírt sugároz szét haló porom,
Mi hamvadó testemből megmarad,
S fényt rejteget a szétmálló korom.

Utszéli árkon, füves sir alatt
Az én elégett, bús madárszívemből
Erős, zibongó, új élet fakad.

Mezey Sándor.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irtá MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Voltaképen csak azért alapította, mert vagyona egy részét valami jó célra szánta. S ez elég jó. Az Isten iránta való jóssága megtevékenyítette az ő szívének jósságát is. Az öröklött vagyon rendszerint göggel jár, a szerzett vagyon bizonyos alázatossággal, bizonyos bocsánatkérés felével az emberiség iránt, mely elől a tejfölt leszedte. Innen van az, hogy a parvenük humánusabbak, mint a született nagyurak. Ezek a külső csillogásra költenek, azok a szerencsésük nyomán keletkező irigység tompítására.

Talán ez a szempont vezette Tóth urat is? Talán az amerikai nábobok példája? Akármi vezette, elég praktikusán csinálta. Nem doktorokat alkalmazott a kórháznál, hanem öreg asszonyokat, a kik az ápoláshoz értettek és a főszehez, doktor csak egy volt, az említett Páz-

már Anzelmus. A kórházat nem nevezte el ispotálynak, hanem Szent Sebestyén-pihenőháznak, mert az ispotály szó ellenszenves azon a vidéken. Gyalázatnak tartja a paraszt a kórházba való jutást: az akasztófán meghalni, vagy a kórházban, egyforma szegény, sőt az akasztófa még valamivel gavallérosabb, mert a király akasztatja fel az embert, roppant ezermóniával (s az is csak valami), de az ispotály borzasztó, inkább pusztuljon el az illető a garádban, a lésza alatt!

Ez elnevezés alatt csakhamar fölvirágozott a kórház s tele lett betegekkel, még szimulánsokkal is (mert hire ment a jó kosznak), s a nép is belátta a Tóth Mihály áldozatkészségét, számos jellel mutatta ki iránta a szeretét és nagybecsülését, úgy hogy Tóth Mihály úr, a ki csak azt célozta, hogy Lázároknak és ügyefogyottaknak vigasztalást nyújtson, önmagának szerezte a legnagyobb vigasztalást és gyönyörűséget. Jobbnak, nemesebbnek, tisztábbnak érezte magát, valahányszor az egyemeletes vörös téglapépület szemébe tűnt. Ez tehát az ő alkotása. Úgy tűnt fel neki, mint egy kőből összerakott oltár, melyről imádság száll az Istenhez a kémények füstjében... Ez a füst ugyanis a betegek számára főtt ételből származik.

Kevély volt erre a dolgára s lassankint minden javítási és cselekvési szenvedélye erre a pontra gyűlt. Kertet csinált a betegeknek, arctézi kutat fúratott nekik, hogy jobb ivóvizük legyen, örökké tett-vett, járt-kelt a Szent Sebestyén-pihenőház érdekében.

Majd minden délután áthajtatott Mezerényére, ha nehéz betegük volt, néha éjszakára is ott maradt, kivált ha krízis előtt állott, érdekelte, hova billen a Párkák orsója. Egy szobája volt berendezve az emeleten, abban hált, este pedig olyankor a »Nagy korsó«-nál vacsorált s hallgatta a dr. Pázmár és a Holics József disputáit a kéményekről és a beteg emberekről. Néha ő maga is beleszólt szelíd, csendes modorában, leginkább az orvos rögeszméje ellen, ki Spárta példájára, egy erős, edzett fajnak roppant jövőjét tudta élni színekkel kifesteni, azon az alapon, hogy hadd hulljon a fergese.

— Nem doktorhoz méltó beszéd ez, — jegyezte meg egyszer Tóth Mihály.

Pázmár úr nagyon neki volt már hevülve, nem hagyta magát.

— A doktor is lehet okos ember a privát óráiban.

— Igen, de mindenekelőtt neki kell a legjobban áthatva lennie a modern humanizmustól, mely ez előhaladott századnak a legnemesebb alagondolata. Önben a múlt századok szelleme nyilatkozik, a mikor az embert, mint birközési alanyt tekintették a királyok és olygarchák.

— Ejh, menjenek önök a pokolba azzal a modern humanizmussal. Az is csak schwindli! — Ejnye, doktor, doktor! Hiszen maga alatt vágja a fát. A saját működését törpíti le és egy kicsit az enyimet is.

— Bánom is én?

— Hát nem lélekemelő az, mikor az év végén kimutatást csinálunk a Szent Sebestyén-nél s azt jelenthetjük, mint például tavaly, hogy kétszázötven beteg bocsátottunk el meggyógyulva? Nem érez ön ekkor egy kis meleget a szíve táján? Vallja meg őszintén.

— Nem.

— No, én érzek.

— Pedig ha valaki, úgy épen ön nem érezhet.

— Hogy én? — dadogta Tóth úr, részben csodálkozva, részben elképedve, részben sértődve.

— Ön, ön, Tóth úr, — rikácsolta a doktor, és az egész pohár puncsot fölhajtotta egyszerre.

— Hogy érti ön azt? — kérde Tóth Mihály tompán.

— Nos, én goromba ember vagyok, és ha már annyira jutottunk, hát megmondom önnek az igazat. A hogy én önt ismerem, Tóth úr, le fog a szeméről esni a hályog s egész világításban meg fogja ismerni a saját, úgynevezett modern humanizmusát, a melyre most olyan sokat tart.

— Vajjon? — szól Tóth Mihály, s kétkedve rázza a fejét.

— A dolog valóban úgy áll, hogy körülbelül kétszáz beteget gyógyítottunk ki évente a Sebestyénben, de miután én egyszermind a gyári orvosa is vagyok Tóth úrnak, én ennélfogva arról is vezetek magánstatisztikát, hogy az ön gyáraiban hány ember betegsőbb meg és nyomorodik el évenként, a szeszgyárban előállított alkohol pusztításait nem is számítva, körülbelül háromszáz lélekre rüg, az idén pláne több volt. No, már most...

— Ugyan, ugyan, — vágott közbe Holics uram, szürke, gömbölyű fejét roszaalón csóválva.

— No, már most, — folytatta a doktor feltartóztatlanul, — ha Tóth úr szüntetné egy napon gyáraiban az üzemet és bezárná a Szent Sebestyént, hát maradna évenként ötven ember haszon. Ilyen az a modern humanizmus a kémények urainak, hahaha.

Tóth Mihály elvörösödött, mint a rák, kihörpintette szó nélkül a whisky-jét s azzal hazament lefeküdni a sanatóriumi szobájába. Mikor reggel felkelt, már akkor az orvos az inspekczióját végezte a betegek közt.

— Majd ha készen lesz, doktor, rendelkezésemre bocsátja azokat az adatokat.

— Miféle adatokat? — csodálkozott Pázmár.

— A melyekről tegnap este szólt.

— Tegnap este? Miről is beszélünk tegnap este? Ah, igen, emlékszem már. (Nevetett, mint a ki valami jó tréfára emlékszik vissza.) Tényleg összeállítottam ezeket az adatokat.

Kihozta szobájából s átadta neki.

— A statisztika azért jó tudomány, — jegyezte meg, — mert mindent be lehet vele bizonyítani.

Tóth Mihály azzal kezét fogott vele s hazament Rekettyésre. Nem is jött el, csak harmadnapra, a mikor visszaadta a jegyzeteket Pázmár úrnak.

— Önnek igaza volt, — mondá egyszerűen. — A mai naptól kezdve bezártam a gyáraimat.

— Csak talán nem? — hüledzett a doktor.

— De igen. Ön meggyőzött engem, hogy az efajta humanizmus öncsalás, istencsalás és népcsalás. Egy szájból hideget és meleget fújni s bezsebelni az emberek tisztelétét, nemtelen dolog. Vagy a gyárakat kell becsukni, vagy a sanatóriumot. Számot vetettem magammal, elég gazdag vagyok hozzá, én a gyárakat szüntetem meg.

— És az én gyári praxisom és fizetésem?

— Az is megszűnt a mai nappal. Vagyis a fizetés jár még egy évig hálából, azért, hogy fölvilágosított.

Pázmár dr. ránézett, nem tréfál-e, s mennyire földre esküdzött, hogy ő csak tréfált tegnapelőtt, de bizony Tóth Mihály egészen komolyan vette a dolgot, s attól a naptól kezdve a rekettyési uradalomban megszűntek füstölőgni azok a szép magas, karcú kémények, a Holics József uram kedvencei.

Ilyen ember volt Tóth Mihály. Hirtelen elhatározású, s a mit egyszer eltökélt, a mellett kitartó, sőt hajthatatlan.

A gyári üzem megszűnése sok szóbeszédre adott alkalmat annak idején, de kevés következménnyel járt, ha csak azt nem vesszük, hogy a »Nagy korsó« két szenvedélyes vitakozója végre abbahagyta az évekig tartó szóharcot, a doktor óvatoss volt a betegek hiába való gyógyításáról elmélkedni, a kéményseprőmesternek pedig fájt a szíve a kürtökért, melyeket ő söpörtetett azelőtt, s a be nem hegedt sebet nem akarta többé érinteni, azonfelül egy pontban mind a ketten megegyeztek, hogy Tóth Mihálynak az egyik kereke hiányzik. A távol álló körök természetesen nem hitték el Pázmár előadását, hanem arra vezették vissza a gyárak megszüntetését, hogy nem jövedelmeztek eleget (van ám Tóth Mihálynak magához való esze), de akadtak olyanok is, a kik azt sugdosták: Tóth Mihály uramnak elfogyott immár az aprópénze.

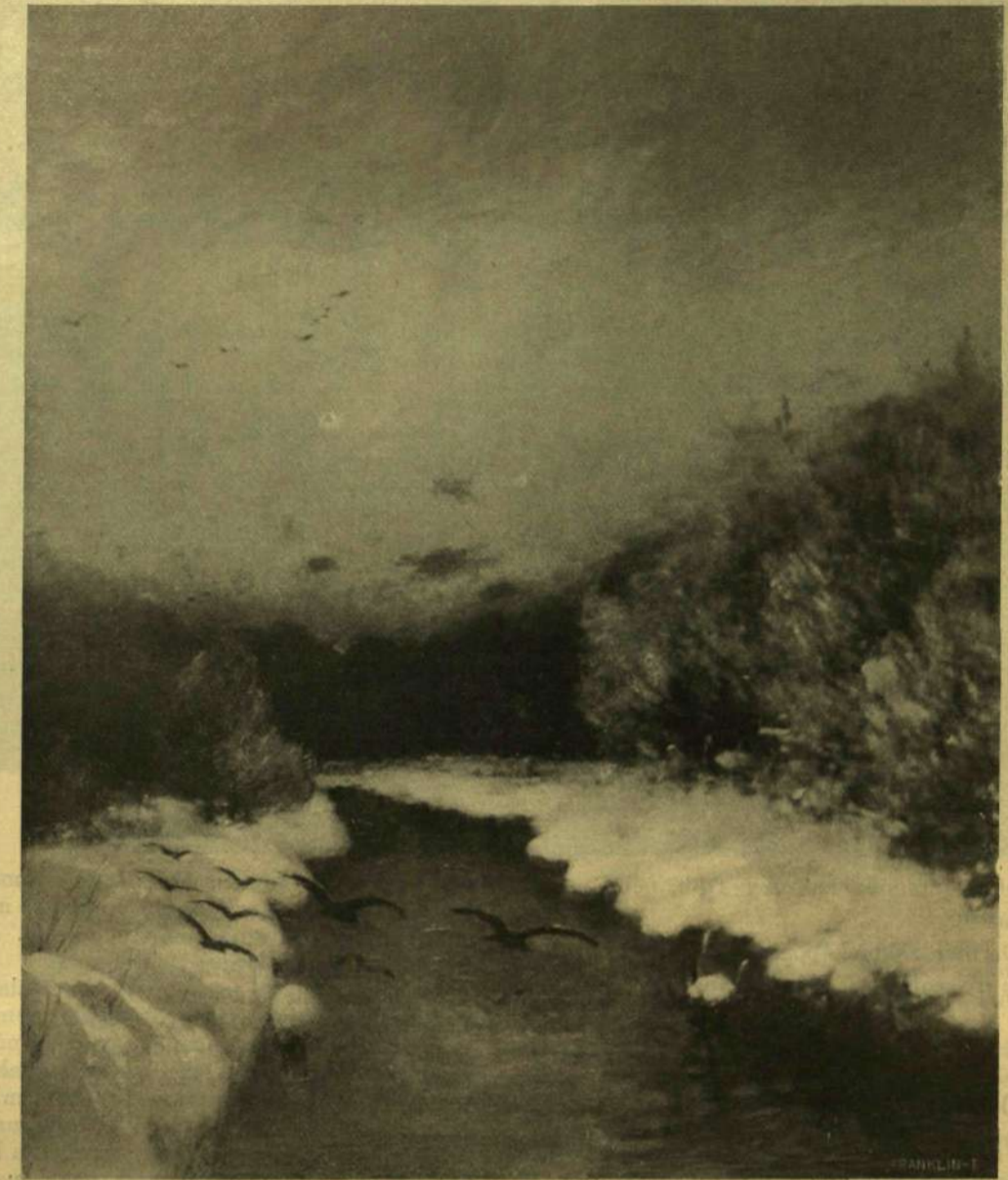
Ezt az utóbbi híresztelést azonban nem sokára, tudtán és akaratán kívül is, alaposan megezőfolta, midőn a múlt év tavaszán a bontóvári takarékpénztár válságos helyzetbe jutott, s még Pesten járt küldöttjei sem bírtak a pénzpiac rendkívül nyomott helyzete miatt gyors segítséget hozni: jó szerencse, a vonaton összehozták Tóth Mihályval, s elpanaszolván neki a bajukat, megjegyzi az amerikaius szerényen: »Ejnye, ejnye, hm. A mi pénzem van most a ház körül, beviszem holnap az uraknak.« Be is állított másnap, és leolvastott nekik a pulpitusokra egy negyed millió forintot.

Most már egészen a terményekre vetette magát, de ebben is mesés sikereket ért el, mert nem a chablonos gazdálkodást folytatta, nem azt nézte, hogy ő mit szeret, hanem hogy mit szeret a föld; egy ötszáz holdas táblát beültetett hagymával, több mint százezer forint tisztán jövedelmet hozott neki, egy másik nagy táblában rengeteg mákja termett, egy harmadikban lenesége. A pompás talaj, mely már megúnta az örökös búzát, szinte nekiszilajodott mámoros jókedvében, hogy valami újat mutathat.

A szomszéd birtokok nem gőztek bámulni szerencsésjét, s dicsérni csodálatos szakértelmét, de ő mindig kitért a dicséretet elöl.

— Nem tudok én semmit. És épen abban van az erőm, hogy ezt tudom magamról s olyanokra bízom a dolgaimat, a kik tudnak hozzá. A mineapolisi egyetemem van egy komám, a ki a Mari leányomat tartotta keresztvize, meg egy orvos, annak zaeszkóban beküldöm különböző dülökből a talajt, ő vegyelemzi és megírja, melyik milyen növénybe szerelmes. Én aztán csak az áldást adom rá. Ez az egyik titkom. A másik az, hogy jól fizetem az embereimet, a béresek, juhászok bére fokozatosan emelkedik s nyugdíj van kiköve öreg napjaikra, ezzel érem el, hogy jól viselik magukat és együtt éreznek velem. A gazdatisztjeimmel per tu vagyok s ha valamit mondani akarok nekik, én kérem fel őket, a miért aztán jól érzik magukat nálam és a fizetésen felül bizonyos hányadban osztoznak velem a jövedelemből, egy szóval, szépen megélnék a birtokon valamennyien, sőt azonfelül nekem és vendégeimnek is jut.

Még pedig elég vendég fordult meg a háznál, kivált mióta Mari eladó sorba került. Kedves, barátságos háztartást vittek, melynek azonban voltak holmi különöségei, melyeket balul ítéltek meg némelyek, s csufolták érte háta mögött a kiíri királyt. Már mindjárt furesz, hogy a kastélyban, mely egykor a Várkonyi báróké volt, a gazdatisztiek laktak, a tulajdonos az ambitusos tisztartó-házat foglalta el. »Még ez is tulságos bő és fényes nekem — mentegetőzött Tóth úr. — Mit keresnek én ab-

Az Eggenberger-féle műkereskedés szalonjából.

TÉLI ALKONY. — SPÁNYI BÉLA FESTMÉNYE.

ban a zordon kastélyban, azokban a nagy termekben? Megfagnék én ott.»

Bent a szobákban is különöz összevisszaságban fonódott egybe a legridegebb igénytelenség a legnagyobb pompával. Az előszobában néhány keményfa szekrény van, egy ruhafogas, rajta a Mari kékrókás bundája flog (Worthtól való elsőrangú darab) az öreg úr birkabőrrel bélelt fakó kabátjai közt. A falon egy velencei tükör látható, mellette az aratók szalmakoszorúja, a tükör alatt egérfogó masina és egy kosár, a melyben az anya-macska ül világtalan kölykein. Kedves parányi fejüket ki-kidugják, azután megint összebújnak az anyjuk meleg teste alá. Ámbár iszen ebből a szempontból elég tisztességesen ellátva jöttek a világra, prém bundában mindenik.

A nagy nappali szoba is a fent irt képet mutatja. Minden előkelő és értékes, a mi Mari kisasszonyra vonatkozik vagy az ő tulajdonát képezi, a többi pedig polgárius. Egy korhadttá vált szék, néhány olesó csikos kanavászsal behuzott szék és ugyanolyan kelméjű hepehupásra besilyedt kihuzós diván, egy hibátlan tigrisbőr a padlón s halvány zsenília szőnyeg rózsákkal, a kánai menyegző egy rozszinnyomata a falon, husvét barkával a ráma mögött, átellenben Mari kisasszony pompás arczépe kis leánya korából Lenbachtól, egy kétezer forintos mahagoni zongora, egy puhafa pohárszék festetlen, (a faragó béres készítménye), egy XIV. Lajos korabeli bronz díszítésű rózsafa asztal, melynek felső lapján művészien van berakva a fontainebleau-i kastély. A szoba másik sarkában is van egy asztal, de ez már nem műretek, egyszerű X lábú alkotás, melyen a Mari kedvenc virágai telelnek drága

majolika-cserepekben. S így megy ez végig. A Tóthné szobájában, akár válik díszére, akár nem a zöld ripsz garnitúrának, egy szuszék áll az ajtónál, tele ocsúval, hogy mikor a nemzetes asszony kifelé megy, belemarkolhasson, mivelhogy künn csipogva gyűl már köréje, ha meglátja, a sok lesipuskás, potyakedvelő baromfi s azt nagyon szereti a nemzetes asszony.

Érdekes volna a Mari kisasszony szobájába is benézni, milyen kedves, tiszta, csillogó, csupa hab, csupa csipke, mint egy királykisasszony fészke, de oda nem illik belépni akármikor, sőt a legjellemzetesebb a gazda szobája lenne, de ilyenkor, ha az eszterga berreg, nem szabad őt háborgatni. Most templom a szoba s lakója az Istennek áldozik, vagyis első szerelmének: zöld posztó kötényben, felgyűrt ingújjakkal tájékpipákat csinál a cseledeinek és a tiszteteknek.

Azaz van, a kinek minden szabad, Mari kisasszony rántja fel az ajtót, ijedt képpel, szélesen.

— Apa, apa, — lihegi, — vendég érkezett. — Hát aztán? — mondja az öreg nagy flegmával.

— Hamar, hamar, vesd le a kötényt... a kötényt... az ablakon át láttam, mindjárt itt lesz.

S ezzel maga rohand, hogy a kötényt megoldja.

— De legyen már eszed, mit rángatsz? Mért félsz úgy a köténytől? Hiszen nem loptam én azt.

Mari a lábával toppantott.

— De ő van itt, — hebegte zavartan, — az izé...

— Talán bizony az esztergomi herceg-

NYIRES.

érsék? — mondá az öreg Tóth, némi csodálkozással.

De már akkor kopogás hallatszott az ajtón, s az új szolgabíró, Noszty lépett be.

(Folytatása következik.)

TOLNAY ÁKOS KIÁLLÍTÁSA

Vannak művészek, a kiknek semmiféle meggyőződésük, semmiféle hitvallásuk nincsen — ezek az elsők mindig, ha új, népszerű divatok majmolásáról van szó. Ezeknek nem esik nehezükre, ha sutba kell dobniok akármily hosszú ideig vallott meggyőződésüket is s újat kell vállalniok a régi helyett. Hiszen az a régi sem volt a szívükhöz nőve, a minthogy hidegen marad a lelkük az újjal szemben is. Egyszerűen köntös-változásról van szó náluk, mikor valami új áramlatnak meghódolnak. Nem érzik a győ-

zelem édességét és nem keseríti őket a meghódolás kényszerűsége. Ma így festenek, mert a publikum így kívánja, holnap amúgy, ha az izlés más irányba fordul.

Am nem megy ilyen könnyen az átalakulás azoknál, a kik hittel, meggyőződéssel, nem egyszer fanatizmussal csüngenek a maguk művészi meggyőződése mellett! Ezek is változnak gyűkörtá, átalakulnak, új utakra térnek, (a mi nem is lehet másképp, hiszen a ki kivonja magát a fejlődés törvényei alól, az egyszerűen a halálnak jegyezte el magát!), de ezek nehezen győzhetők csak meg valamely új művészi igazság igazáról. Nem dobják el egykönnyen az elért eredményeket, a míg be nem látják az új célok, új törekvések realitását, elérhetőségét; alapos tanulmányok után mérlegelik előbb a haladás előnyeit s esetleges veszedelmeit, mielőtt régi ösvényöket mással elcserélni sietnének. A meggyőződés ragaszkodása ez s a becsületes ség habozása.

Tolnay Ákos ez utóbbiak közül való. Már régen tért hódított Budapesten az impresszionizmus, már-már teljes diadalra is jutott és Tolnay még mindig a maga régi ösvényén maradt. Festegette tovább érzelmes genre-jeit, édes pasztellfejeit; hű maradt a gondos, aprólékos, részletező rajzhoz, a műteremvilágításához s az üvegen keresztül tómpán átszűrődő színekhez. A szabad levegőt, a fényt, a világosságot, a tiszta színeket, a napsütés felbontó erejét mintha elvből elutasította volna magától — mint festői problémákat. Közben azonban őszinte és becsületes természet-studiumokat csinált, minden elbeszélő, anekdotázó kedvét szegreakasztotta, csupán a festői megfigyeléseket érvényesítette, elemezte a napsütést, a mélyebb árnyékokat, a szelid reflexzeket, — de mindezt magányában, falun s nem kiállításokon, a publikum szeme előtt. Mikor úgy érezte, hogy rátalált a modernségnek arra az útjára, melyen meggyőződéssel járhat ő is, mikor túl van ime a tapogatózáson, s hite szerint megérett új művészele is a nyilvánosságra, akkor összegyűjtötte régieit és újabb munkái legjavát s kiállította az igazgatása alatt működő *Uránia*-ban.

Világos, hogy az új hitvallású, a természetfestő Tolnay sem lehet más, mint a régi Tolnay, csak más eszközökkel dolgozik. A gyengédség és művészetének komoly tisztelete, mely a régié, mint általában az ő kora gárdájának oly érdemes sajátosága volt, tájképeit is csak úgy jellemzi, mint régebbi arcképeit s alakos képeit. A hogy nem szertelenkedett akkor, nem tobzódik most sem, — a művészi kicsapongásokat nem ismeri. Egyszerűen felismerte, hogy a színek értéke más a szabad levegőn, más a napfény behatása alatt; hogy egyszerűbb, kevésbé részletező, sommásabb rajzzal is lehet kifejező a művész s rájött a folthatás titkára. A mi lelkiismeretes gondosság eddig a kidolgozásban nyilvánult nála, azt most a motívumok megválasztására fordítja, míg a visszaadásukban lehetőleg közvetlenségre és hűségre törekszik. Nagy festői készsége és rajztudása mellett ez a törekvése sikerhez is segíti legtöbb-ször.

Sikerének eddig csak a nagyközönség tapsolt lelkesen, most beálltak a tapsolók közé kritikusai és művésztársai is. Főleg az utóbbiak, a kik közül nem egyet juttatott sikerhez és az anyagi boldoguláshoz is az ő jóindulatú szolgálatkészsége. Az *Uránia* derék igazgatója ugyanis eddig mindig kartársainak érdekeit szolgálta, ez az első eset, hogy végre gondolt magára is. Művészi pályájának ez új hatáskörénél viszonzásúl

ALKONY.

SPÁNYI BÉLA FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL. (Az Eggenberger könyvkereskedés szalonjából.)

most annál többen gondolnak ő reá, — igaz szeretettel és őszinte elismeréssel.

JÁNOS, AZ ÖREGBÍRÓ.

Elbeszélés.

Irtá Zsoldos László.

Az oszlopos tornácra ültünk, csöndes pipafüst mellett, a mely sárgás-barna gomolyagokban szállingózott ki, a hogy fújtuk, a fehérre meszelt oszlopok között, a tágas udvaron lombosodó eperfa felé. A mikor fújtuk a füstöt, akkor hallgattunk, a mikor pedig nem fújtuk, akkor öblös, recsegő hangján föl-fölkapta az öregbíró a szót.

— Tavalý — beszélt, mintán hatalmas füstkarikákat eresztett az eperfa felé, — valami daganásféle támadt a felső ajkamon. Fájt is az ördögadta, meg csúf is volt nagyon, hát gondoltam magamban, fölmegegyek én ezzel a nyavalyával Pestre, a klinikára. Már voltam ott egyszer a napammal, a kinek igen jól kivették az egyik balszemét, hát, mondok, az én bajom is majd csak rándítanak valahogy...

Nagyot szippantott a pipájából, s csak e megszokás után folytatta:

— Hát fölmentem. Bevezettek egy nagy szobába, s ott megvizsgáltak. Tíz doktor is volt körülöttem. Egy nagyszakállú, az volt a professzor, a többi meg aféle fiatal sibeder.

— Mi baja van ennek az embörnek? — kérdezte a professzor az egyik síhedertől.

A fiatalok — mert mindnyájan egyszerre gágogtak, mint a libák, — latinul hadartak össze valamit. Aztán tanakodni kezdtek rajtam, de én egy kukkot sem értettem a szavukból, mert hogy én nem jártam a deákba.

— Hát mi bajom van már, nagyságos doktor úr? — kérdeztem a nagyszakállú professzortól.

— Rákja van, barátom, — volt a feleletje.

— Rák, — mondok, — az már baj.

— És a fülem tövét vakartam.

— Aztán hogyan lehetne segíteni rajta?

A professzor válasz helyett megkérdezte az egyik síhedert:

— Miképen kezelné ön a beteget?

— Ékalakú vágást tennék a felső ajkon, — felelte a sátán fajzatja.

No már erre elhagyott a békességes türesem.

— De bizony az én ajkamat ki nem vágja az úr! Inkább tüstént hazamegyek!

Nosza, elkezdtek csitítani:

— Dehogy vágjuk ki az ajkát, bátyám! Tudjuk mi azt, hogy szüksége van arra még magának.

CSŐSZHÁZ

Az öregbíró nevetett:

— Hehe, hogy milyen furfangosak is azok a pesti doktorok! Már hogy kitalálták, hogy nyelvet az asszony és neköm is meg-meg köll feleletni a szátyárkodására a tulajdon ajkammal.

Pompás füstkarikát eresztett ki ezenközben a száján, s úgy fűzte tovább a beszédet.

— Ha nem vágják ki az ajkamat, akkor itt maradok. De ha ki akarják metszeni, biz' Isten, rögtön itt hagyom a faképnél az urakat!

Így szóltam, és minekutána megint megígérték, hogy nem lössz semmi bántódásom, hát ottmaradtam a klinikán. Bevezettek egy ménkü nagy terebe, a melyikben több volt az ágy, mint nálunk a faluban az esküdt, aztán az apácza, a ki a fején fránya lebernyegben odasomfordált mellém, azt mondta, hogy most feküdjek le. Itt az ágy.

— Mi a kőnek feküdjek le én most? — mon-

dok az apácának. — 'Sz nem vagyok én álmos! Soha életemben sem szoktam lefeküdni én dél-előtt!

Az apácza, olyan jó képe volt a lelkömadtának, akár a frissen szelt falat kenyér, elsomolyodott és azt mondja:

— Hát ha nem álmos kigyelmed, nem muszáj épen lefeküdni.

Maradhatok, azt mondja, fönt is. Csak ezt vegyem föl, ni! És egy fityegő csikos haczuhat tartott az orrom elé. Tetszik tudni, aféle slafrokkot, a minőben a pojácza bukfenchezett a múlt héten Miskolcra a czirkuszban.

Természetes dolog, hogy nem maradtam adós az apácának:

— A keservit! — rikkantottam akkorát, hogy a betegek sorra kidugták a fejüket, mint valami kigyók, a paplany alól. — Hát kinek néz engem ez a klinika? Heténdi öregbíró vagyok én,

«1800.»

REGGEL.

TOLNAY ÁKOS FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL. (Az «Uránia» műkereskedés szalonjában.)

FALU VÉGE.

nem pójácza! Van neköm böcsületes ruhám, a mit magamon viseljek, azért hogy pescétős talán a térdjén, malaczpörköltől van a, nem pesti limonádétól! Vegye föl a Mózsi botos ezt a reklit, nem én!

Az apácza mögretent és hötyögött valamit. Az egyik kigyó pedig már mint az egyik beteg, a szomszédos ágyon, még jobban fölötötte a fejét:

— Sohsé sértődjék mög, bíró uram, — mondotta, — lássa, én olyan régi nemes embőr vagyok, hogy az úkapám már ott könyökölt pipa-szóval a kastélya ablakában, mikor a szentséges Urísten ezt a nyaffadt világot megteremtötte, és azért mégis rajtam is ez az ánczug van itten! Nem vág ez a böcsületes, azt mondja, csak az egészségbe, bíró uram! Mert ezen fordul mög itt az egészség!

— No, — mondok, — hát ha ezön fordul meg az egészség, akkor hoz ide hugám, hadd vigyem magamra ezt a gyalázatot. Csak buk-fenczet ne hányjak tőle valahogy!

Igy bújtam bele, kéröm alásan, öregbíró létömre, az ityegő klinikási mündérba.

Odakünt már delet harangoztak, de még se híre, se hamva nem volt az ebédnek.

— Mi lösz ebédre, tekintetés úr, — szólottam oda a szomszédnak, a kinek az úkapja az ablakból nézte a világ teremtését. Az istenadta (mert később aztán kislult róla, hogy csak vigéző, és így a világ teremtésekor is legfőbb pántlikát árulhatott az úkapja) csufondárosan vi-gyorgott:

— Hogy az ebéd mi lösz, bíró uram? Hát rántott leves lösz, meg egy kis vaczak főtt hús, meg aztán tejberizskása tej nélkül. Pompás ebéd az!

Már megrökönyödtem, hogy éhen akarnak veszejteni, a mikor egyszörre csak behozták az ebédöt. Kinek-kinek odavitték az ágyához. Neköm is odahozta az én apácza három csajkában. Csakugyan rántott leves volt, de nem ám vaczak marhasülttel, hanem rántott-csirkével. Aztán mög aszaltszilvával. Aztán mög nem ám tejberizskásával, hanem kókkal. Oztán csak látom, hogy az apácza messzely bort is dug elém az ágy mellett a kis kasznira. Körülnézek, hogy talán az én tiszteletömre rendeznek ilyen lakzit, a mióta az apácza mögtudta, hogy a he-téndi öregbíróval van dolga; de a többi gyütt-ment, kaftános beteg bizony csak azt kapott ebédre, a mit a vigéző mondott: vaczak főtt húst, meg tejberizskását tej nélkül. Bort is csak olyik kapott; azt is mindössze fél messzelyvel.

Ez szöveget ütött a fejembe. Mért táplálnak engöm ilyen úri módon. Mért tettek egy meszely bort elém? Szeröncsémre eszömbe jutott, hogy szögény Bogár Imrénének is rántott-csirkét, kókot, mög messzely bort táltak föl a siralom-házba és ettől a gondolatától iziben visszaemlé-köztem a nyápicz siederre a viz doktor között, a ki azt mondta, hogy ki köll el az ajkamat.

— Tyhü, a ki áldója van, — fortyant föl ben-

nöm az érzés, — ezek talán még mög akarnak mérgezni? Hogy mögmérgezetten möghaljak és aztán a holttestemből kivágják az ajkamat, a mire annak a siheder doktornak annyira vásik a foga.

— De, — gondoltam magamban, — az én ajkamat bizony nem fogjátok kieserezni, hogy világ csúfjára mutogassátok a deákoknak itt a klinikán! Én ugyan egy falást nem eszöm az étetekből!

És hiába kínálgattok fondorkodva a kaján apácza (mert most már rájöttem, hogy annak is hamis a zuzája), hozzá sem nyúltam az ebédhöz.

Pedig éhös voltam, akár csak a segédtanító, a mikor két esztendője ideszaladt a preparán-diáról. Hanem hát az otthonomra gondoltam, meg Örszire, és azt mondtam magamban:

— János, János, az életed mög a családod boldogsága forog kockán, hát ne ögyél egy falat-ot se ebből a boszorkány főttjéből!

Korgott a gyomrom, mint zöldesüörtökön a kereplő, és őszintén megvallom, legalább inni szerettem volna egy kortyot a messzelyből. A bor, mondok, talán csak nem mérges?

Ebben a szöpillantásban odasuttogott

RÉV-UTCA.

TOLNAY ÁKOS FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL. (Az «Uránia» műkereskedés szalonjában.)

hozzám az apácza. Hosszúnyakú flaskó volt a markában.

— Bíró uram, — szólított meg a panda lélok, — ha már semmikép sem akar étközni, hát hoztam egy kis konyakot, hogy nagyon el ne gyöngüljön.

Az apácza neköm szólott, de hangját a harmadik ágyból verte vissza az echó:

— Konyakot? — azt mondja. — Hozza csak ide nekem, kedves testvér, azt a konyakot!

Odapillantok a harmadik ágyra, hát látom, hogy a szeröncsétlen előtt egy nagy kancsó tej van a kis kasznin.

— No, — mondok, — kedves testvér, vagy minek csúfolják magát, hugám, adja csak oda ezt a flaskó konyakot a felebarátomnak. Annak ugyanis csak tej van a kaszniján.

Az apácza savanyún mosolygott és azt mondta nekem suttogva, hogy:

— Hhaj, bíró uram, annak mérög ám a konyak; mert annak delirijum trébersze van. Ígyék csak maga egy kis konyakot!

Hiába beszélt azonban ő kelme nekem akár-mit, én folytonosan csak az életömrre, mög a családom boldogságára gondoltam, és nöm engödttem mögvesztegetetni magamat. Mert most már egészen mögbizonyosodtam magamban a felöl, hogy mit forral ellenöm az apácza. Ha — így spekulált a ravasz terömtés, — ha már nem löhet mögmérgezni az öregbíró, minthogy nöm eszi az étet, hát legalább el köll altatni. Akkor aztán álmban kivágjuk az ajkát. Bizonyosan ezt a parancsot adta neki a doktor. Azért kínálgattott előbb a messzely borral, most meg a flaskó konyakkal.

Hanem én erős voltam, kéröm alásan. A mint nem öttem egy betevő falatot, azon módon nem is ittam egy kortyot sem a klinikán. Nekem ugyan túl nem jártok az eszemen, mondok. Engöm ugyan se mög nem mérgeztek, se el nem altattok szeszies itallal, hogy kivágjátok az ajka-mot! Az bizony. Nem ettem, nem ittam a klini-kám három egész napig. Pedig mindétög ott állt előttem a nagy flaska konyak. Hanem egyre csak azt követöltem, hogy adják vissza a böcsü-letes ruhámat, hogy hazaszökhessek. Mert ab-ban a pójácza anczugban csak mégse szokhet-tem mög. Hiába kínáltak, hiába édesgettek, én vigyáztam magamra, mint a szemöm világára, követem alásan. Engöm ugyan nem töstököt nyomorekká, gondoltam magamban, és mögtar-tóztattam magamat, mint Urunk Jézus Krisztus a pusztában. Mög is volt a foganatja. A mikor harmadnapon az apácza mög az egyik siheder doktor le akart fogni, hogy brachiummal önt-sön a számba konyakot, hát Isten segédelmével elharaptam a doktornak az újját. Errö aztán

möghátráltak az öregbíró előtt és kieresztöttek a pokol tornáczából. Hát mégis mögmentettem az ajkamat meg az életömet.

Mikor aztán hazaérköztem, elmöntem az ide-való feleserhez, és az se méreg, se itatás: szép esöndesen kiégette pokolkövel a daganást a fölső ajkamról. És azóta sem evött meg a rák, kéröm alásan.

És, mivel épen kialudt a pipája, komótosan kiverte belöle a hamut a markába, miközben fölényes mosolygással tölta hozzá a beszé-déhez:

— Ilyenök a pesti doktorok, tekintetes úr, mög ilyen a mi feleserünk.

Arra a szerény megjegyzésemre pedig, hogy hiszen az idevaló feleser is Budapesten tanult a klinikán, méltósággal felelte:

— Ügen ám, de mégse vágta ki az ajkamat.

EGY ARANYMENYEGZŐ.

Ehhez a bájos, melancholikus öszhöz, mely-ben a gesztenye és az ákác másodsor hozza meg virágát, mindenben hozzá illik az a ked-ves ünnepély, mely e napokban fog lefolyni Gyaluban. Éjh, mit ilyenkor másodsor virág-zás! Itt aranylakodalom lesz, — harmadszori virágzás.

Bár, úgy lehet, esendes ünnepély lesz, hol talán csak a közellakó rokonok, ismerösök gyül-nek össe, az öreg pár neve mégis olyan, hogy a híre szétmegy két országga, már t. i. Király-hágón túl és innen. Söt ettől eltekintve sem volna érdektelen. Hiszen ha hasábotak irnak a lapok olyan házasságokról, a hol egymást a hitvesfelek megcsalják, valami kis figyelmet talán az ilyen kötés is érdemel, a hol egymást meg nem csalják.

Az aranymenyegző ötvenes évfordulója szent számítva, 1857-ben volt az esküvő, a halot-tak napján. Miért tűzték ki épen ezt a napot, különös. Talán azért, mert a legelső családtag ezt a napot nevezhette a magáénak. Hiszen pusztán a menyasszony családjából, a gróf Bethlenekből negyvenkét férfi vett részt a 48-iki csatákban, sok ott maradt abból.

Gróf Bethlen Paulina 1834-ben született a Cserhalom aljában fekvő Bethlen-kastélyban, gondosan, magyarosan nevelték (nem úgy, mint a magyarországi konteszket), belecsepegtették a hazaszeretet, az irodalom iránti érdeklödést, a művészetekhez való vonalmat (nagyatyja, gróf Bethlen Lajos még furulyázni is tanította), nem feledkeztek meg azonban a nyelvekröl sem s nemcsak az esztét műveltek, hanem a lelket is. Már backfisch korában mondták róla: «Boldog lesz vele, a ki megkapja.» S igazuk volt. Ó maga szintén sülde leány korában álmodta meg, a mit gyakorta emlegetett azontul, hogy balkézre való házasságot fog egykor kötni. És ez is igaz lett. Az egybekelésnél, melyet Haynald Lajos akkori erdélyi püspök áldott meg a kegyesrendűek kolozsvári templomában, a völegény, gróf Esterházy Kálmán csak a balkezét nyújthatta neki, mert a jobbát elvitte a forradalomban Szeben alatt egy ágyúgolyó.

Ez a hiányzó kar egyébiránt nagy ékessége lett később a szabadelvüpartnak is, mikor már a népszerűsége a hosszú kormányzásban leko-pott, mikor már labanczoknak kezdték csufolni a mamekukokat, szinte jól esett a szemnek a jegyzői emelvényen az az üresen lefityegő kabátujj az Eszterházy jobb válláról, mely nyilván hirdette, hogy valamikor máskép is volt. (Minélfogva megint máskép lehet valamikor.)

Érzéseik színet-javát, lelkük derültebb felét vitték ebbe a frigybe, s azért lett boldog mind-végig. Ötven tél és nyár nagy idő, s bár nem mindig jártok az élet napfényes oldalain, keserűségek, megpróbáltatások érték, a halál is öko-pogtatott, egyetlen fiukat elragadva, maga a házasság enyhítője volt mindezeknek, aranyos derüvel vonta be a külső élet felhőt; ha a vil-lámok döregtek is odakünn, a család asztalán szeliden, nyájasan világított a házi mécs, s ha Esterházy Kálmán tudna furulyázni s nem a neje, még ma is igaz lélekkel fújná el felesége ablaka alatt a Fráter nótáját: «Öszi rózsá, fehér öszi rózsá.»

Korántsem volt azonban olyan a lezajlott fél-század, hogy olyan kiváló lelke, mint Ester-házyék, megmaradhattak volna a családi zárt falak között a gyermekeiknél; a tetszhalottai-

GRÓF ESTERHÁZY KÁLMÁN ÉS NEJE, GRÓF BETHLEN PAULINA.

ból fölébredt ország lázas sürgése-forgása a hét-köznap embereket is a közsorompókba szölli-totta. Hát ök hogy maradhattak volna nyugod-tan, kikben magasra csapódó lánggal égett a kötelességek tudata? A grófné, miközben gyer-mekeit az irodalom és a költészet kincstárába bevezeti, az idegen gyermekekre is gondol és egy költészettani munkát ad ki 1878-ban nők számára. Gyakran ír maga is francia és ma-gyar költeményeket, s fordít az egyik nyelvröl a másikra, ref. templomok és iskolák patronája eleihez méltó buzgalommal. A gróf igazi idea-lista. Egy középkori lovag, kit nemes eszmé-nyek hevítének, s a mellett nem zárközik el a modern eszmeáramlatoktól sem. Már maga az a tény is jellemző, hogy gróf létére közkoná-nak állt be a Bem seregébe, ki csak erőszakkal tukmálta rá a hadnagyi attilát. Vitézül harcolt sok csatában, de a mellett szerény maradt, s ha az elvesztett keze nem árulná el, talán nem is tudnánk, hogy katona volt. A milyen jól forgatta a kardot, ép oly helyesen forgatta a Bach-Schmerling időkben az irótollat is. 1865-ben mint fogarasi képviselő részt vesz az utolsó kolozsvári országgyűlésen, hol még színör-laszinre látta az öreg Erdélyt, minden eredeti alakjával. Később Kolozsvár választja meg kép-viselőjének a pesti országgyűlésre, hol a Deák pártjához csatlakozik.

De nem sokáig nélküli kedves Kolozsvárát és Gyaluját, a ciklus végén mint Kolozsmegye főispánja tér vissza. Hogy jó főispán volt-e? Istenem, nehéz valami ilyet állítani. Mert hisz a jó főispán ügyszölván természetellenes jelen-ség. Ha odalent népszerű, felülről látszik rosz-nak és gyengének, ha pedig odalent népszerűt-len, akkor alulról látszik erőszakosnak és rosz-nak. Szapary alatt egy pénzügyigazgató valahol Erdélyben fáklýásenét kapott, mire a minisz-ter rögtön nyugdíjba küldte, mint a ki megérett a fáklýa füstje közt, hogy mint a férges körte, lehulljon a fájáról.

Nos, Esterházyról csak annyit lehet mon-dani, hogy sohase sült ki róla, milyen főispán volt, — s ez a legnagyobb trükk, a mit valaha főispán elért. Azután még nagyobb megpróbá-tatás várt rá. Intendáns lett a kolozsvári szin-háznál. Ez már sok. Mert a mennyi ödiunot egy főispán fölszed hosszú főispánkodás alatt, az épen elég, hogy megropanjanak a vállai, hátha még az intendánságot is ráraják. Hisz ezt lehetetlen kibírni. Az intendánság már Pest-en is a házborzasztóbb állás, mert minden újság beleszól és jobban tudja. Hát még Kolozsvárot, a hol minden ember beleszól!

Esterházy Kálmán ezt is átélte, söt bele-találta magát. Alatta emelkedett a színház-niveau-ja, s majdnem a pesi Nemzeti Színház verte drámai előadásával.

De hát az intendánság ép úgy nem tarthat hosszadalmasan, mint a csuklás (mert csak belehal az ember). 1881-ben ismét az ország-gyűlésen találjuk Esterházyt, a szabadelvüpart padjaiban, vagyis a jegyzői széken, mivel hogy

nem minden Esterházy, herczeg Esterházy. Kálmán gróf nem volt dynasztá, a cseszneki ágból származik ugyan, de már egy kiesit késön származott, az ő ágának a dominiumai már ak-kor elhulladoztak, minélfogva nem tartozott a jobbmodú képviselők közé s vállalta a jegyzői tisztelet, mert rá volt utalva a munkára.

Magas, férfias alakja ügyszölván kiegészítő része volt a parlamentnek. Nyájas, szeretetre-méltó modora mindenkit lebilincsel. Beszédeket nem igen tartott a házban, de a klubbeli társalgásban olyan volt, mint a kovász a tészta-ban. Komoly higgadsággal szölt hozzá min-denhez és bizonyos mérséklettel, olyan illede-lmes hangon, mely a régesrégii tisztes magyar politikusokra emlékeztetett. Volt benne valami belle esprit, a mivel minden megjegyzésének némi színt és illatot tudott kölcsönözni. Némely-kor egészséges bölcseség nyilatkozott észrevéte-leiben, a mi rendszerint az erdélyi észnek a sa-játsága. Hatalmas, harsány hangja van, úgy hogy rendszerint ő olvasta fel a képviselők lajstromát a névszerinti szavazásoknál. Minden kulturmozzanat iránt érdeklödő szelleme nem elégedett meg csupán a politikával és a poli-tikusokkal, esteit szerette írök és literátus em-berek között tölteni, hol ezer meg ezer közkér-dés merül fel egy-egy kapucziner mellett s nem absorbeál mindent valamelyik képviselőtársnak az a legújabb megfigyelése, hogy «a miniszter-elnök néhány nap óta nagyon lehangolt». Csak hadd rágódjék ezen a többi négyyszáz és néhány képviselő! Esterházy folyton tanult, folyton olvasott. A ki az utczán találkozik vele, az sohase láthatta úgy, hogy ne vitt volna köny-veket a hóna alatt. Hátha még másik hóna is volna? . . .

Bár még két év előtt is, mikor a Házból ki-maradt, 75 éves volt, az idő súlya nem birt vál-toztatni egyenes, katonás tartásán. Fialatos mo-solya, üde arca, akár egy ifjúé, csak a haját, szakállát lepi hó, míg fekete szemében élénk tűz lobog most is, — mintha még esze ágába se lenne elvonulni.

Pedig mégis elvonult, zajtalanul, a hogy jött, előkelő szerénységgel, a hogy mindég viselk-dett. Nem közönséges pálya az övé; úgy tet-szik nekünk, van azon valami tiszteletreméltó zománc, a mit a ragyogó pályák is nélkülöz-nek. Álmodozó volt, de nem stréber. A mások álmait álmodta. Vajjon szétfoszlottak-e ábránd-jai? Nem hiszem. Van-e a lelkében keserűség, hogy váratlanul leszorult a politikáról? Dehogy. A hívő lelkeknek rózsaszín szemüveget is ad az Isten az önzetlenség mellé.

Ámbár ki tudja? Csak a bizonyos, hogy bár húsz évig ült az úgynevezett húsofszékak mel-lett, szinte egybuzamban, a közgazdasági tevé-kenység sokat szödtöt epochájában, nem szer-zett semmit, — még ellenséget sem.

Üres, de hőtiszta kézzel távozott és ez többe-t ér neki, még talán a fraknoi ág uradalmánál is, mert most az arany návon emelkedett ér-zekkel zárhatja abba a tiszta kézbe immár har-

GYÖRGY ALADÁR SÍREMLÉKE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

madzorra azt a kis kezét, öreg menyasszonyát, mely egy életet át simította le homlokáról a bánatot. M—th.

BEMUTATÓK.

Csaknem egyidejűleg négy budapesti színházban négy új külföldi mű került bemutatásra: a Nemzeti Színházban a német Wildenbruch «Rabenstein Bersabé»-ja, a Vígyszínházban a francia Wolff «Ingovány»-a, a Magyar Színházban az angol Wilde «Dorian Gray»-ja és hogy a külföldi költők versenye teljes legyen, a Népszínházban az orosz Dosztojevszki «Raskolnikov»-ja. Azt hisszük, hogy ennél többet már egy kozmopolita lélek sem követelhet színpadainktól. Félreértések kikerülése czéljából megjegyezzük, hogy igenis szükségesnek tartjuk a külföldi mesterműveinek, a világirodalom remekeinek hazai színpadainkon való bemutatását, de már annak sehogyssem vagyunk hívei, hogy idegen termékek özöne kiszorítsa eredeti termelésünket s egészen kozmopolita jelleggel adjon nemzeti szellemben úgy is gyenge fővárosunknak.

Annál feltűnőbb az idegen özönlés, mert immár színpadaink vezetői nem érik be a külföldi irodalmak drámáival, hanem előkeresik azok regényeit és színdarabokká dolgoztatják át, mintha nem volna elegendő párisi, londoni s berlini színpadi szerzemény s mintha nekünk még az is hivatásunk lenne, hogy külföldi könyvtárakban keressünk színpadra alkalmas regény-tárgyakat.

E regények közül kétségtelenül hatalmas alkotás Dosztojevszki «Bűn és bűnhődés»-e, az elborult lelkű nagy orosz írónak leghíresebb alkotása. De bármily megrendítő erejű, ideg-rázó, szinte félelmet keltő alkotás ez: legkevésbé alkalmas színpadi átdolgozásra. Dosztojevszki legfőbb ereje a részletes lélektani rajzban rejlik, abban az egyedül álló elbeszélő és festő művészetben, a melylyel a gyilkos Raskolnikov lelkében végbemenő folyamatot leírja. Egy Dosztojevszki csodás művészetének sikerülhet a legborzalmasabb rablógyilkosság elkövetőjét hősként mutatni be s annak kétségbeesett, az örület szélén álló lelki világát festéssel és elemzéssel izgalmas regény-olvasmányává tenni, — sikerülhet továbbá a bűn fertőjébe süllyedt Szonja alakját szívet rázó hősnővé avatnia; — de ily pár és ily mese a regényből kiemelve, színpadi világitásba állítva s legfőbb szépségétől, a mesteri leírásoktól megfosztva csakis rémdrámát nyújthat. Ha pedig az átdolgozó a rémdrámai jeleneteket hátterbe helyezi, nyújthat ugyan lélektani epizódokat, de egységes drámai cselekményt s elfogadható bonyodalmat nem.

Hasonlóképen jár Wilde «Dorian Gray»-ja a színpadon. Itt kevésbé érvényesülhet Wilde

ötletének, aforizmáinak, paradoxonjainak tüzi-játéka — nem érvényesülhet az a festő ereje sem, a mely gyűjtemények, műtárgyak, kulturtörténeti képek rajzában nyilatkozik. Sajátos, mondhatnók perverz miszticizmusa, képzeletének beteges romantikája színpadon szemléltethetővé téve nem tehet a sokaságra olyan hatást, a milyent a regény olvasása tesz s így ez a mű színpadon szintén csak rémdráma benyomását keltheti.

Ugyancsak izgalmas vadromantikát nyújt a német Wildenbruch «Rabenstein Bersabé»-ja, de ez stilszerűben a középkorban játszódik le, a hamisítatlan rabló-lovagvilág környezetében. Sötét, kietlen lovagvár, utonállásra kész elszánt harcziak, zordon, hitetlen várúr, a rablók közt felseledült tisztalelkű hajadon, vakmerő utonállás, megebesült ifjú hős, a sebesültet ápoló ártatlan leányzó, eszményi szerelem... ilyenekből indul ki a cselekmény. S csak természetesen, hogy a mese folyamán magára marad a szende hajadon a rémes várban, s az általa ápolat és megmentett ifjú hősnak kell a rablóvár elleni ostromra indulnia. A hősnak kell a hősnőt elfognia, börtönbe vetnie, de ép oly természetes, hogy a börtönben újra föl kell keresnie, ott szerelmet kell neki valania s végül a vesztőhelyről megmenteni és oltárhoz vezetnie. A vörös hóhér alakjához a romantika recipéje szerint stilszerűen illeszkedik a hős apjának hajthatatlansága, de végre ennek is meg kell puhulnia s a párnak boldog

ÚJ SÍREMLÉK A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

bázasságban kell egyesülnie. Érthetetlen csak az marad, hogy a boldog pár lelki nyugalmat csöppet sem zavarja az általuk kiontott vér. A hős ugyanis az utonállás alkalmával megölte a hősnő apját, a zordon rablólovagot; — a hősnő pedig a várostrom alkalmával meggyilkolta a hős kegyetlen szívű menyasszonyát.

A negyedik külföldi ujdonság, a francia Wolff «Ingovány»-a már nem a vad romantika terméke. De ebben meg alig van cselekmény. A párisi élet ingoványából veszi tárgyát s kétségtelen, hogy nemcsak ismeri e világot, hanem egy-egy képét élethíven színpadra is tudja hozni. De méltán kérdezzük, nem volt-e már elég a sok párisi iszap-virágból, a melyet a magyar színpadok évek óta ide átültetni igyekeztek? s nem lenne már ideje, hogy végre szebb és tisztább virágokat ültessenek a honi talajba? A francia szerző voltaképe egy, a végletekig kiaknázott s ezer változatban megjelenített tételt próbál bizonyítani. T. i. azt, hogy bizonyos bukott nők mennyivel fölülte állnak bizonyos tisztességes nőknek. E czélból az első felvonásban egy tisztességesnek nevezett salon-hölgyet mutat be, a ki nemcsak férjét, hanem udvarlóját is megcsalja, — a második és harmadik felvonásban pedig egy iszap-virágot, a kit a mélységből emel föl a hős s a kit különben érényűnek lát a salon-hölgynél. «Végre egy férfi!» e fölkiáltással végződik e mű s ezt a nagy elismerést azért nyeri a hős a szerzőtől, mert «előítéleteken» fölülelve volt bátorsága egy a végsőkig züllött nőt magához emelni. Hát hiszen a jobb útra térő bűnösnek meg kell bocsájtani, — de az már talán mégis sok, a mit a szerző állít, hogy az az egyetlen igazi férfi, a ki a bűn legsötétebb és legalantabb odujából keres magának hitestársát s az az igazi nő, a kit ily környezetből ragadnak ki. S talán sok a színpadi realizmusból az a kép, a melyet a második felvonás nyújt, midőn egy párisi tivornya-helyiség életét a maga visszatartó mivoltában állítja a nézők elé s a mű hősnőjét a Dumas-féle Gauthier Margitoknál százszor mélyebb süllyedésben mutatja be. Igaz van a szerzőnek, hogy ily nő kiválasztása a hős részéről nagy bátorságra vall, hasonlóképp bátorságra vall, hogy ily nőnek még a vezeklést is elengedi, sőt azt az egész tisztességes nő nem fölé emeli: — csak arról feledekzik meg a szerző, hogy e bátorság nem a fenkölt lélek erkölcsi fölénye, hanem az erkölcsi yakságban szenvedő ember cinizmusa.

Végül elismerőn kell megemlékeznünk a regények átdolgozóiról: Hajó Sándorról, valamint Moly Tamás és Vajda Lászlóról, a kik mint eredeti írók is ismeretesek s a kik mindent elkövettek, hogy nehéz és haláttalan feladatukat jól oldhassák meg. Hasonlóképp dicséret illeti Vértessy Jenőt a német mű igazán magyaros fordításáért és Szini Gyulát, a ki a francia mű sok árnyalatát finom érzékkel ültette át nyelvünkre. Palágyi Lajos.

A HÉTRŐL.

Hazatérők. Eddig mindig úgy volt, hogy a hatalmas óceán-járó hajó, a *Carpathia* zsufoletan indult el Fiuméből Amerikába és üresen érkezett vissza. Rettenetes nagy a mi exportunk emberből. Túl a tengeren idegen föld iradatlan hátát magyar kezek keserves munkája szelidíti termővé, magyar munkások verejtéke párolog a nagy amerikai gyárak gépházainak forró levegőjében: mintha erre a munkára, erre az energiára itthon nem is lenne szükség! Csodálatos, az embernek mennyire kenyerévé tud lenni még a csalódás is, ha már egyszer beléharapott. Hiszen tudják már idehaza is, hogy a dollárok hazája nem az az arannyal és ezüsttel borított föld, a milyennek régen te mesélték,

előbb is bizonyára megtaláltak volna, ha a látásukat egy hamis illúzió el nem homályosítja.

Az ördög porceziója. Wiesbadenben a minapban elfogtak egy berlini születésű embert, a kivel három világrészben: Európában, Amerikában és Afrikában van leszámolni valója a bíróságoknak. Ez az ember nem kevesebb, mint hetvenegy ízben követett el a büntetőtörvény paragrafusaihoz vágó dolgokat. Schmigonnack Pál — ez a neve a derék úrnak — sikkasztott, csalat, szélhámoskodott, különböző országokban nem kevesebb, mint kilencz menyasszonyát vezetett az oltár elé és legalább kétszer ennyitől szökött meg esküvő nélkül, de a hozománynyal. De a mi a legérdekesebb ennek a nagystilusú

figyelései több adatot hoztak össze egy másik közmondás igazolására, a melyik úgy szól, hogy: kutyából soha se lesz szalonna. Az ördögnek is meg van a maga szabott porceziója a földön. A kriminológusok megdöbbentő egyoldalúságok törvényeit állapították meg az emberek egy szerencsétlen fajtájáról. Ezek az emberek rendelkeznek bizonyos, igen jelentékeny képességekkel, de sajátságosképen ezeket a képességeket csak a bűn tudja megihletni, mozgítani, kifejeleszteni, érvényre juttatni. Nem minden bűnbe esett ember ilyen, de az úgynevezett megrögzött bűnösök többnyire ebből a szerencsétlen fajtából valók. Csak a *roszra van eszük*, mint a hogyan mondani szokták, a tisztességes, a becsületes munka nem inspirálja őket, ennek a levegőjében gyámoltalanok és

HALOTTAK NAPJÁN. — Gal István rajza.

tudják, hogy nincs a világon párja annak a lelketlenségnek, a melylyel az amerikai tőke a munkást kiszákmányolja és mégis, mégis tódul a nép erre a kegyetlen földre, a sivár idegenbe. Mert az illúziók ereje roppant szivós és egy reménység száz csalódást is túl tud élni. Vajjon mennyi csalódás érthette, mennyi keserűség törhetette a szívét a mi szegény kivándoroltjainknak, a míg rá tudták szólni magukat a vallomásra. Mert az a magyar munkástömeg, a mely ime visszafelé tartó útjában is megtöltötte a héten Fiuméba érkezett *Carpathiát*, a maga egészében egy töredelmes vallomás. Megvallása annak, hogy másutt sincs jobban, sőt másutt még rosszabbul van, mint idehaza. Emberséges érzésünknek bizonyára nincs oka örülni sok száz ember fájdalmas csalódásán: de megvan az a vigasztalásunk, hogy ezek a hazatérők többet segítenek egy nemzeti veszedelem leküzdésében, mint száz anket és ezer paragrafus. A visszajöttöknek pedig meleg szívvel kívánjuk, találják meg idehaza azt a boldogulást, a melyet

gazembernek az életében, az: hogy sohase plagizálta önmagát. Nem egy metódus segédelmével vagy alkalmazásával követte el a huncutságait, hanem minden csinnye egy új nóta volt, friss kieszelés, új mese, új bonyodalom. Egy kiapadhatatlan fantáziának és buján termékeny leleményességnek egész bibliotékája az, a mit ez az úr produkált, hogy — minél több eszterdei börtönt gyűjtsön a maga számára majd akkorra, mikor hurokra kerül, a mi most szerencsésen meg is történt. Az emberek egy részét, mikor egy-egy ilyen találékony és agyfartó szélhámos viselt dolgait olvassák, elfogja a szomorúság. Milyen kár, gondolják, hogy ennyi értékes energiának és kiváló tulajdonságnak ilyen dolgok martalékává kellett lennie és milyen bölcs dolog lenne, ezeket a kvalitásokat a tisztességes, a becsületes, a hasznos munka számára megmenteni. Ez a sopánkodás, a milyen érthető, olyan meddő is. Van ugyan egy közmondás, hogy a zsványból lesz a legjobb pandur, de a pszichológusok kutatásai és meg-

lehetetlenek. Ezért erősítik a pszichiaterok, hogy az ilyen bűnös — beteg ember, a kit gyógyítani kell ott, a hol kóros: az erkölcsében. De hol a tudós, a ki kitalálja azokat a piulákat, a melyektől a beteg erkölcsi egészségessé válik?

*

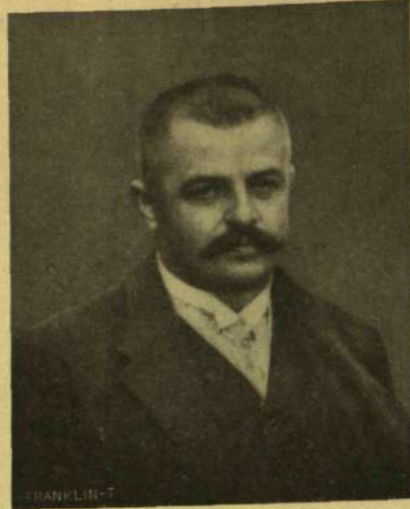
A botrány. Valahányszor egy nagy botrány forró szele száguld át a világon, az emberek összecsapják a kezüket és megdöbbent lélekkel sopánkodnak:

— Valóban itt az ideje, hogy ez a világ elpusztuljon, annyira tele van romlottsággal, betegséggel, botrányokkal!

A világ azonban nem fog elpusztulni és nem is érett meg az elpusztulásra, a míg a botrány csakugyan botrány marad. Mert mi a botrány, a szenzációs botrány, a mely megrázza a lelkiünket és háborgó indulatba fűti a vért az ereinkben? A botrány, illetve a megbotránkozás (a mi nélkül nem botrány a botrány) az erkölcsi érzésnek lázadó és haragos tiltakozása

SZTERÉNYI JÓZSEF.

MEZŐSSY BÉLA.

POPOVIC SÁNDOR.

olyan cselekedetek ellen, a melyek az egészséges erkölcsöt sértik és megtiporják. Hasonló a láz bizonyos fajtáihoz, a melyek tulajdonképen a fizikum egészséges voltának megvédelmezésére lépnek föl, hogy a forrósággal a szervezetbe jutott bacillusokat megsemmisítsék. A nagy veszedelem ott kezdődik, mikor a láznak már nincs meg ez az ereje: a test kihűl, hogy — föladván a küzdelmet — hideggé és érzéktelenné merevedjék. A míg a társadalomban rázkódást idéz elő, a míg a lelkeket föl-korbácsolja és haragos indulatba hajítja az alávaló, rút és erkölestelen dolgok kiderülése, szóval a míg botrány a botrány, addig a világ még nem romlott, csak egyes emberek romlottak. Romlott a világ csak akkor lenne, ha már semmi ilyen dolgot nem tudna megütödni, nem tudna megrettenni, eliszonyodni és föl-háborodni. Ha már minden ilyesmit természetesnek és érthetőnek találja. A míg botrány az, a mi erkölestelen, addig még mindig az erkölcs az úr a földön és a világ nem szolgálta rá, hogy elsüllyedjen.

A jövődő. A ki olyan portékát ad el, a mi nem az övé, vagy a mi egyáltalában nem létezik, az csalás bűnében bűnös. Azt tehát üldözni és büntetni kell. A jövődő titkáknak bírása pedig semmi földi embernek meg nem adatott, a ki tehát ezzel a titokkal kereskedik, nem létező portékának az árát szedi el hiszékeny és megtevesztett emberektől. Csál és szédeleg. Mikor tehát a budapesti rendőrség nagy és eredeményes razzizát rendezett a *jósárok* ellen és szerencsésen el is csipett közülük majdnem egy tucatot, a hivatása becületel szolgálataiban járt el és elismerést érdemel az energijáért. De ha nem tíz jósót fogtak is el, hanem százat és ha nem is két-három hétre, hanem esztendőkre ítélik is azokat, a kik a jövődő megszakított fátólát használnák zászlónak és ez alatt a misztikus lobogó alatt kalózkodnak az emkeri hiszékenység páráis vizein: az eredmény mindig legfőképpen csak pillanatnyi lesz. Az ártalmatlanná tett szédelgők helyébe újjak támadnak, mert ha valahol áll az a régi mondás, hogy: *mundus vult decipi*, százszorosán érvényben van azon a területen, a mely nekik termi az ezüstöt, meg az aranyat. Nordau írta egy tanulmányában, hogy a legedesebb pezsgő a babona. Csodálatosan vigasztaló a mómora és ennek a pezsgőnek megvan az óriási tulajdonsága is, hogy minden más pezsgőnél olcsóbb. Már pedig minden olyan lélek, a melynek bánata van, a melyet aggodalom nyugtat, csalódás gyötör, keresi a mómort. A mómort, a mely megkönnyebbíti, a mely fölemeli és édes álmok varázsát hinti rája. A világ vigasztalást akar és ha ezt a vigasztalást megkapja, igen szívesen megbocsátja neki azt a defektusát, hogy — hazug. Az illúzió akkor is szép, akkor is édes, akkor is kívánatos, ha csak illúzió. Ezek a hamis próféták pedig illúziót mérnek. Ha nem is igaz az, a mit holnapra ígérnek, a ma gyötrelmét elviselhetőbbé teszik vele. A míg szenvedés, kín, fájdalom, vergődő reménység és fojtogató aggodalom lesz ezen a földön, mindig jó üzletet csinál az, a ki vigasztalással kereskedik. A holnap titkára való mohó kíváncsiság

csak akkor hal ki az emberek szívéből, ha a ma mindenki számára tele lesz boldogsággal, gyönyörűséggel és megelégedéssel. Akkor majd mindenki a manák adja egész lelkét és nem ér rá törődni, vagy nem lesz kedve törődni a holnappal. De hány igaz prófétának kell még addig megjelennie a földön, a míg ilyenné lesz a világ és a hamis próféták hatalma lemulik róla?

HÁROM ÁLLAMTITKÁR.

Ha jól emlékszem, egy a múlt században élt száz státusférfitől memoirjaiban olvastam ezt a megjegyzést:

— Akármilyen nagy munkaerő legyen is egy miniszter, az bizonyos, hogy két kézzel nem győzi a tennivalóját. Annnyival kevésbé, mert a miniszternek, ha az is akar maradni, az egyik kezével soha se szabad operálnia. Ez a kéz — a balkeze. Jobb kézre meg viszont legalább is kettőre van szüksége. Minthogy pedig egy embernek sincs két jobbkeze, a miniszternek az legyen az első gondja, hogy jól válaszssa meg a második jobbkezt. Mert ha ebben nincs szerencséje, ő maga is balog lesz egészen.

Annny bizonyos, hogy minden vezető emberre kiválóan jellemző: kit választ a maga megbízott munkatársának. A jelentéktelen ember irtózik a jelentékenytől. Feszélyezve érzi magát mellette. Fél tőle. Inkább lemond a tehetség nagy segítő erejéről, semhogy ez erő erkölcsi súlyát — a mellén érezze. Nem szeret a maga közelében olyan embert, a kiből megvan a képesség, hogy — kritikusa legyen. Legalább is okos embernek kell annak lennie, a kit nem bánt a más okossága.

A miniszternek a második jobbkeze — a melyre minálunk nagyobb szüksége van, mint akárhol másutt — Magyarországon az államtitkár. Diszes állás, de nem könnyű állás. A világ egy parlamentje se tanácskozik annyit, mint a magyar, miniszter nélkül pedig nem szabad megessie a tanácskozásnak. A képviselő a méltósága sérelmét látja benne, ha legalább egy pár miniszter nem hallgatja a fejtegetéseit. A képviselőt pedig nem jó megaragítani. A miniszternek tehát a drága ideje fele abban telik, hogy hallgatnia kell. Pedig, nagy Isten! de sok hasznosabb munkát tudna elvégezni az alatt, a míg ez a kényes kötelesség oda-lánczolva tartja a piros bársonyszékhez!

Ezért mondják, hogy arra a második jobbkeze a magyar miniszternek nagyobb szüksége van, mint bármely más országbeli kollégájának. És ezért kiválóan fontos az is, hogy a mi piros bársonyszékeinkben olyan férfiak üljenek, a kik bátran állíthatják maguk mögé a második sorba a legerősebb daliákat, mert így is tudnak — elől maradni. A kiknek nem kell félniük se a kritikától, se a konkurrencziától.

Abban a nagy civakodásban, a melyet a magyar kormány most vivott meg az osztrákkal, becses hasznát láttuk ennek az állapotnak. Olyan harc volt ez, a melyben egész ember és erős ember kellett minden pozícióra. Az első sorban is, a másodikban is. És ha a küzdelem fáradsalmát, lelkességét, komolyságát, a hozzáértést és a készséget nézzük, bizony a kötele-

ség teljesítésében a második sor egy vonalban volt az elsővel.

A magyar kormányának három államtitkára vett részt a viaskodásban. Popovics Sándor, Sztérényi József és Mezőssy Béla. Az első Wekerle Sándor, a második Kossuth Ferencz, a harmadikat Darányi Ignácz itéte és kívánta annak idején meghítt munkatársának. Az egész ország tudja már, hogy hasznosan és bölcsen választottak. Csakugyan a jobbkeze lett mind-egyik a maga miniszterének. Még pedig olyan, a melyik dolgozni és harcolni egyaránt kitűnően tud.

Hogy politikai pályafutásuk vonalait itt megfessük, erre most se alkalom, se — szükség nincsen. Se Popovics, se Sztérényi, se Mezőssy Béla nincsenek rászorítva, hogy — fölfedezzék őket. Ezen túl vannak mind a hárman. Mezőssy Béla a parlament fölfedezette, a Sztérényi József talentumát és csodálatos munkakészségét még a Baross Gábor éles szeme vette észre, Popovics Sándorról pedig a Wekerle elismerése adta ki a bizonyítványt, hogy mester a finanziaik intézésének művészetében. Ezekre a dokumentumokra nyugodt lélekkel el lehet mondani, hogy — hitelesek.

A mi munkát a miniszterek végeztek, azért ők nyílt színen kapják meg az elismerés virágait. Ha tüske is lappang a szirmok alatt, az — velejár. Mi jogon várhatók épen a politika földjéről, hogy olyan rózsá teremjen rajta, a melynek nincs tövise? De bizonyára illendő dolog megemlékezni azokról a férfiakról is, a kik a fórumon a második sorban állanak, de a munkában és a küzdelemben az első sorban kértek helyet maguknak.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

XXVI.

Megtérés.

Mihály kábultan ébredt a holdas éj után. A börtönét nyitó Achmed perczeig állt már előtte s ő mégse eszmélt.

— De uram, — faggatta az eunukh, — mondjad már, mi lelt? Arczod beesett, Azrael árnyéka van rajta. Tán a dsinek gyötörték volna?

Tholdalagi le se vetkezett volt, fáradtan kelt fel az ágyról s némán meredt maga elé. Csak nagysokára mert a börtönablakra feltekinteni. Bántotta a napfény, valóságilag félt tőle, — a bűvös éjét kívánta ő, ahoz menekült volna vissza. Egyre a Zareyma fátolyos jelenete kísértette, egyre ott kezdte ő újra, a hogy a herczegnő ablaka elé oda a fűbe dőlt. A hold ezüstös glóriával vonta be alakját, villant a fény a nyakán, pihegő keblén s a hogy jobbja lassan emelkedni kezdett, kigyózó ragyogással futott végig méztelen karján. Rózsá piros-

lott újjai közt, s e kéz — tán ezredszer már, — most megint incelkedni kezd véle a rácson át. Játszik vele, mint a macska az egérrel. Ő möhön kíséri szemmel az enyelgő kezét, vonzza és boszantja e játék egyszerre, — végre gondolatban ismét csak a Zareyma csuklója után kap. Ezredszer is újból átérzi a pillanat perzselő kéjét... Ernyesztő huzavona, — Zareyma felszisszen, védekeznek, de tusája inkább bátorítás, semmint ellenállás. Mihály már a karját ragadja meg, a vállát fogja s hévvel maga felé vonja. A leány feje hátra hanyatlik, keble az ölelés hevében már a börtönablak vasához szorúl. Felsőhajt és lehunyja pilláit. Lihéző ajkai egymást kerzik a rácson át, — végre hosszú csókban forrnak össze...

Mihálynak az emlék hatása alatt újra tüzet fogott a vére. Meddig tartott e csók? — mit sottogtak, mi mindent fogadtak ott egymásnak az éjben? ... Varázslat, kárhozat! — tört ki aztán lázadóan.

— Mit beszélsz, uram? — aggódott Achmed, — mondom, beteg vagy...

Boszúsan toppantott a rab:

— Dehogy is vagyok beteg, csak gonosz álmomból akarnék már ébredni végre! Ki ez ördögös czellából, ki a napfényre, szabadba!

Kimentek. Magasan járt már a nap az égen; lepkek suhogtak, bogarak zümmögtek, — illatosan pompázott köröskörül a kerti paradicsom.

— No, jobban vagy már, uram?

Mihály nehéz fővel állt meg a bokrok közt. A pillanatnyi nekibátorodás után csak annál nyomasztóbban nehezedett rá eltelvevésének a tudata. Rosz lelkiismerettel tekintett fel a mennyekbe. Szent Isten, mit tett! ... A napali fény démonira torzította előtte az éj jeleseit és benseje szörnyű önvádálattal kezdett háborogni. Ébredni! — tört ki újból, — ébredni már ebből a kísértésből! ... Feleségét látta maga előtt, s Margit oly szomorúan tekintett rája. Gyöttrőde tartaka el arczát.

— Hagyj magamra, Achmed!

Am hiába szökött a Margit szemrehányó tekintete elől. Már a hangját is hallani vélte. «Mihályom te, — szólt ez a hang, — hát így szenveded be a mi szép szerelmünkét? Én a szememet sirom ki utánad, híven dolgozom érted, s te hűtlenül szerelmet mással cserélsz? Érdemtelmem-e ezt? ...» Tholdalagi csitítani próbálta, de felesége hangja újból csak megszólalt benne: «Én mindennap imádkozom, hogy bárcsak küldhetném már azt a váltásdíjat, s te nekem, mikor Istentől ugyanezt kéred, már elakad ajkaidon a fohász? Mihály, mit tettél! ... Hisz te már azt kívánod: bárcsak ne küldeném még a sarcot! ...»

— Igen, — tördelte Mihály a kezait, — igen, töredelmesen vallom: azt kívántam! Szívem, Margitom, bocsáss meg és segíts! Téged szeretlek, a te tiszta, hű nézésedben van az én üdvösségem, de megbabonáztak és csak a te jó szemed menthet meg a kísértő ördögtől... Ments meg tőle!

Hangosan mondta e «kísértő ördög» szót, oly hangosan, hogy gondolatban önkénytelenül is Zareymát idézte oda a felesége mellé. Úgy érezte, ott áll a két nő előtte, mindketten őt nézik, aztán egyszerre egymást méregetik. Nemesen nyugodt a Margit arca, — fölényes, szenvedélyes a herczegnőé. Tart a szemek harca, végre kaczag Zareyma: «jó asszony, urad hazudik, az imént még hévvel ő vont csókra a börtönrácsához s most már kísértő ördögének nevez? Gyáva rab te, e csuf praktikát nem szégyelled? Csak rád kell még egyszer néznem, s újra engem szeretsz...»

— Nem, — lázadt Mihály, — nem szeretlek, nem akarlak szeretni! ...

— Nézz a szemembe, — vélte hallani a herczegnő hangját, — s úgy ismételd! Megmondjam-e a feleségednek, mit fogadtál a börtönrácsán át az éjjel? ... Nézz a szemembe!

Tholdalagi a kert sarkában ült egy fatörzson, — talpra szökött s háborodottan nézett körül. Nesz hallatszott onnan a palota felől. Önkénytelenül is előbbre sietett a tisztás felé. Meglepetten állt meg a bokrok mögött. Diszes menet haladt a kerten át, — teljes fényében, eunukhtoktól és testőröktől kísértetve, vonult el előtte az egész hercegi udvartartás. Fullajtárok, cselédek lépdelték elől s mögöttük a csillogó kolmashi amazonok közt két elefántcsont oszlopú hordágyat vittek a szerencsenyek. Az elsőben a feleséges Sherzade Khanüm ült, a másodiknak bíborfüggönye alatt pedig leánya, maga Zareyma pihent.

Mihály nem tudta mire vélni e parádét. Még fölében csegett a sző, melyet iménti képzelődései alatt vélt hallani Zareyma ajkairól: «nézz a szemembe! ...» s ime, mintha parancsszóra történnék, csakugyan szemébe néz ő az igazi Zareymának! A herczegnő óvatosan pillantott elő a bíborfüggöny alól s kereső tekintete a lombon át egyenesen Tholdalagira tapadt. Bágyadtan tetszett a holdas éj után ő is, csak szeméi lettek fényesebbek, s így fáradtan annál bővebbek. S a rab hiába küzdött hatalmuk ellen... Haladt a menét tovább a kert kapuja felé, — mindjárt eltűnik, de most, utolsó percében Zareyma még búcsút int. Pillanatra fenyegetni látszik az útja, mintha azt mondaná: «vigyázz... enyém vagy!» — de aztán lopva csókra emelkedik a kéz a fátolyos ajkakhoz.

— Ezer csókot tőle, — sügta e percben Tholdalagi háta megöl Kara Gül.

— Elmegyen? — riadt Mihály.

— Igen, elmegyünk, — sietett a szóval az amazon, — de ne félj, csak vagy két hétre. Korán reggel ma érkezett a parancs: a feleséges khán egész udvarával üdülni a tengerpartra megy...

— Hová?

— Vigyázz, kapd le a fejedet... Az udvarlók jönnek ott hátul, a Nuredin meg ne lásson!... Előbb Balaklawába megyünk, Mohamed ott a Csobán ügyében tart vizsgálatot, — onnan aztán Oriandába, vagy Gurzufba rándulunk...

Kara Gül ágaskodva tekintett előre:

— Mondom, bíj el jobban... Nekem is mennem kell, meg egyet csupán: szeresd őt, ürnöm azt parancsolja. Isten veled...

Az amazon tovatűnt, hogy csatlakozzék a menethez. Tholdalagi mélyebbre húzódott a lomb mögé. Tekintélyes mirza-kisérettel ép akkor vonultak el rejtke előtt a Zareyma udvarlói. Szelim mérgesen tánczoltatta aranyászóru Zarif lovát s az elől léptető Nuredinre pislantva, valamint sügött az apathikus Zelman shahnak. «E kettő a trónörökös ellen esküszik össze!» tündökött Mihály, de nem ért rá gondolatát befejezni. A Nuredin szemét érezte magán, — tehát mégis csak észrevette őt! A hájas felség visszarántotta a lovát, — hangos szóval hivatva a palotai főporkolábot:

— Hasszán!

Pár pillanattig beszélgettek csak. A trónörökös Mihály felé mutatva, így végezte:

— Tehát itt dolgoztatjátok? Az én rabom ez a magyar, — vigyázzatok rá! ...

— Szíven, Margitom, — kiáltott fel, — mégis csak te vagy a legszebb! Tied leszek újra... csak segíts még egy kicsit!

kor Hasszán főporkoláb parancsából erősebb munkára fogták.

— Uram, én nem tehetek róla, — mentegőzött előtte Achmed, — nem az én akaratom, sem a fenséges herczegnőé! Az ő távollétében Hasszán aga parancsolja, hogy napestig izzaszunk, esigázzunk. Hát meg kell lenni, — törd a követ, titokban majd én segítek neked.

— Sohse segíts, jó Achmed, — vigasztalta Mihály, — csak csigázzatok, jól esik az nekem!

Háborodott állapotában tényleg jól esett neki ez a testi kifáradás. Legalább nem ért rá gondolkodni; kötőre kalapácsa túlságosát önvádja szavát. Ha csak pillanatra abbahagyta a munkát, újból hangokat hallott: váltakozva a Margit panaszát s a Zareyma kísértő sottogását. Egyszeribe ismét előtte állt a két nő s friss erővel indult meg bensejében a tusa.

— Hiába kerülgetem, — tört ki nem egyszer, — meg kell vivnom a csatát!

Mint a jónak s a rosznak tulajdon két angyla néztek rá szüntelen felesége s a herczegnő. Merő tekintetük egyre sürgette a döntést: választandó kell köztük közül! S Tholdalagi kábultan hallgatta ezt a vetélkedést:

— Engem válaszd, — kezdte Zareyma, — nézz rám, a kéjek ezeregyéjszakáját ígérem neked!

— Mihály, — védekezett Margit, — ne hallgass rá. Ledérségben én vele nem versenyezhetek.

— Csókombra gondolj, — folytatta a herczegnő, — s felelj: nem jobban mámorit az a feleségednél?

— Mihály, — szentek a mi emlékeink, ily összehasonlítással ellenem vételnél...

— Válaszolj!

— Mihály... első csókunkra gondolj...

Kaczag a tatár leány:

— Régen volt az az első csók, — enyém az utolsó! S ez mindig a legedesebb.

— Ne higj neki, — könyörgött Margit, — nem ő az érdemesebb!

Tholdalaginak ilyenkor úgy tetszett, a két nő egymással száll szembe.

— Szegény gyaur asszony, — sajnálkozott Zareyma, — mondd, uradat te mivel kecségtetted? Hűség, családi erény?

— Igen, — felelt Margit, — életmet adnám érte én!

— Úgy? Én új életet ígerek neki. Népeknél fog parancsolni, a ki engem szeret!

— Hiú ábránd a nagyravágás, — Mihály, elhagynád érte feleségedet?

— Én koronát ígerek neki, — feleselt a herczegnő gögösen, — te rab, legyen eszed!

— Mihály, — jajongott felesége, — engem feledhetsz, de jusson eszedbe gyermeked...

Sokszor folyt így végletekig a benső tusa. Nem egyszer csak a Hasszán korbácsának a pattogására szakadt félbe.

— Lomha rab te, mit bámúlsz úgy a levegőbe? Dolgozz!

Mihály vette a kalapácsot és serényen munkálkodott tovább. De az az utolsó jajszó, mit Margit ajkairól vélt hallani, — gyermekének az említése, — kezdte észretéríteni őt. Az ő kis fiacskája... azt se tudja meg, hogy néz ki! Aggódo büszkeséggel gondolta el: ő az utolsó Tholdalagi! Láttá Jánoskát anyja karjaiban, látta, gyügyögve mint fonja át a Margit nyakát, s ekkor kezdte újra szépnek találni a feleségét, — szebbnek Zareymánál is... Kicsesett a pöröly a kezébe.

— Szíven, Margitom, — kiáltott fel, — mégis csak te vagy a legszebb! Tied leszek újra... csak segíts még egy kicsit!

(Folytatás következik.)

MINDSZENTEK NAPI VIRÁGVÁSÁR BUDAPESTEN.

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpflin Aladár.

VIII.

Az ősztélre fordult. Lilynek alkalma nyílt Gormerné oldalán egyszer-másszor megjelenni a világban, de már érezte, hogy viszonya ő hozzá változást szenvedett, s e változásnak oka Dorset Berta befolyása. Érezte azt is, hogy ha egyszer Gormerék végleg visszatérnek a városba, az elegáns világ hullámzása siettetni fogja Gormerné elfordulását tőle.

Eddig Lily fenn tudta tartani azt a látszatot, mintha vele mozogná a társadalmi áramlat folyásával, de hogy visszatért a városba, az a tény, hogy nem eshetik vissza természetesen régi életmódjába, úgy érezte vele, mintha félreérthetetlenül ki volna belőle zárva. Lily, akármennyire elkedvetlen volt is, sohasem bírta igazán elképzelni az élet egy más központjának lehetőségét; könnyű volt megvetni a világot, de határozottan nehéz volt egy más lakható vidéket találnia. Most, ha kinevette is érte magát, de túlzott értéket tulajdonított előbbi élete legunalmasabb és legjelentékegyebb részleteinek is. Látogatásokat tett bőven, a világ szeme előtt tartotta magát, nem is szenvedett olyan durva visszautasítást, a mely néha egészséges reakciót kelt az áldozatában. A társaság nem fordult el tőle, csak egyszerűen elshant mellette, szórakoztatott és figyelmen kívül, érezte teljes mértékben megaláztatott büszkeségével, mennyire az ő kegyeinek teremtménye volt ő.

Farish Gerty aggódo szemmel nézte, mily szenvedélyesen igyekszik Lily felszínén tartani magát. Mosolyoghatott volna ábrándjában, hogy Lilyt át fogja alakítani a balszerencse; most elég tisztán láthatta, hogy Lily nem azok közül való, a kiket a nélkülözés megtanít annak jelentéktelen voltára, a mit elvesztettek. De épen ez a tény Gerty szemében annál rászorultabbá tette Lilyt a segítségére.

Lily New-Yorkba való visszatérése óta nem sokszor ment fel Gerty lépcsőjén. Volt valami a Gerty rokonszenvének néma kérdészködésében, a mi ingerelte őt, érezte, hogy az ő igazi nehézségei közölhetetlenek olyasvalakivel, a kinek az értékekről való fogalma annyira más, mint az övé s a Gerty életének nélkülözései, melyek valamikor az ellentét varázsával hatottak rá, most nagyon is kínosan emlékeztettek azokra a korlátokra, melyek közé mostani élete állászsugorodik. Mikor végre egy délután beváltotta elhatározását s meglátogatta Gertyt, szokatlan erővel szállotta meg lehetőségei állászsugorodásának az érzése.

— Az a szegény Silverton Jane — itt volt

nálam megbeszélni a dolgait: neki és nővéreinek dolgozniuk kell majd, hogy fenn tudják magukat tartani. — magyarázta Gerty, a mint Lily bement vele a társalgó szobába.

— Hogy fentartsák magukat? Hát ennyire jutottak? — kérdezte Lily kissé ingerült hangon; nem azért jött ide, hogy a mások bajairól halljon.

— Attól tartok, nem maradt semmijük. Ned adósságai elnyeltek mindent. Olyan szép reményeik voltak, mikor szakított Fisher Carryval, azt hitték, Dorset Berta jó hatással lesz rá, mert legalább nem kártyázik és — hiszen ő egészen szépen beszélt Janenek, hogy úgy érzi, mintha Ned az öcsese volna, és hogy azért viszi magával, hogy hagyjon fel a kártyázással és fogjon bele újra az irodalmi munkába.

Farish kisasszony sohajta hallgatott el, aztán folytatta:

— De ez nem minden, még csak nem is a legrosszabb. Úgy látszik, Ned összevezett Dorsetékkel, vagy legalább is Berta nem akarja többé látni s ő a miatt annyira boldogtalan, hogy megint a játékra adta magát és mindenféle gyanus emberekkel jár együtt. Van Osburgh Grace azzal valója, hogy nagyon nagy befolyása van Bertiere, a ki most a tavasszal végzett a Harvard-egyetemen s azóta sokat van együtt Neddal. Grace elhívta Janet és borzasztó jelenetet csinált neki és Stepney Jack és Melson Herbert, a kik szintén jelen voltak, azt mondták Janenek, hogy Bertie el akar venni valami borzalmas asszonyzemélyt, a kinek Ned mutatta be és hogy ők nem tehetnek semmit ellene, mert Bertie nagykorú és már kikapta az örökségét. Elképzelheti, mit érzett Jane és hozzám jött, és úgy látszik, azt hiszi, hogy ha munkát vállal, eleget tud keresni, hogy kifizesse Ned adósságait és elküldje őt valahova. Félek, nincs róla fogalma, milyen soká tart, a mig ki tudja fizetni, a mit Ned egy este veszít a bridgen. Pedig oly borzasztóan el volt adósodva, mikor a hajókázásból hazajött, — nem értem, miért költött oly sokkal több pénzt Berta társaságában, mint Carryében.

Mily türelmetlen mozdulattal felelt erre.

— Édes Gerty, én mindig megértem, hogy költöhet el valaki sokkal több pénzt, — csak azt nem értem, hogy költöhet kevesebbet. De mit tehetnek a Silverton-kisasszonyok? Hogy tudják magukat fentartani? — Kérdezte aztán még mindig némi ingerültséggel hangjában.

Egyáltalán nem érdekelte az a kérdés, de hirtelen valami visszás kíváncsiság fogta el, hogy miképp tud Silverton érzelmí kísérleteinek ez a két sápadt, félnék áldozata szembeszállni azzal a komor szükséggel, a mely oly közel leselkedett az ő küszöbén is.

— Nem tudom; próbálók valamit keresni

a számukra. Jane jól tud felolvasni, de mikor olyan nehéz valakit találni, a ki felolvasónót keres. Annie pedig tud egy kicsit festeni...

— Oh, tudom, — almavirágot rajzpapírra; nekem is ezt kell tennem nemsokára, — kiáltott fel Lily oly heves mozdulattal, hogy majd veszedelembé hozta Gerty törekény teás asztalját.

Az asztal fölé hajlott, hogy felfogja a csészéket, aztán visszarokkadt székébe.

— Megfelelkeztem róla, hogy itt nem lehet hadonászni, — milyen illedelmesen kell az embernek viselni magát az ilyen kis lakásban! — mondta aztán.

Gerty ránézett Lily sápadt arcára, a melyben a szemek sájtáságos álmatlan fényvel égtek.

— Borzasztó sápadtnak látszik, Lily, igya meg a teáját s támaszkodjék erre a párnára.

Bart kisasszony elfogadta a csésze teát, de türelmetlenül tolta félre a párnát.

— Ne adja nekem, — nem akarok hátrátámaszkodni, mert akkor elalszom.

— Hát mért ne aludna? Én majd olyan csendesen maradok, mint egy egér, — sürgette Gerty gyöngéden.

— Nem, nem, ne legyen csöndben. Beszéljen, tartson engem ébren! Éjjel nem tudok aludni és délután borzasztó álomság fog el.

— Nem tud éjjel aludni? Mióta?

— Nem tudom. Nem emlékszem rá. Kérek még egy csésze teát, erősebbet. Ha most nem maradok ébren, rettenetes dolgokat látok éjszaka, igazán retteneteseket.

— De még rettenetesebbek lesznek, ha túlságos sok teát iszik.

— Nem, csak adjon még, kérem, ne prédikáljon, — felelt Lily parancsolón. A hangjának veszedelmes éle volt és Gerty észrevette, hogy a keze reszket, a mint a csészét fogja.

— De olyan fáradtnak látszik; biztosan beteg.

— Bart kisasszony hirtelen lette a csészét.

— Betegnek látszom? Meglátszik az arcomon? — Fölkelt és gyorsan az iroasztal fölé álló kis tükörhöz lépett. — Micsoda szörnyű tükör, mindent kivesz a színéből! Mindenki kísérletesnek látszik benne.

Hátrafordult, panaszosan fordítva szemét Gerty felé.

— Maga, édes kis csacsim, mért mond nekem olyan gyűlöletes dolgokat? Beteggé tesz, ha azt mondják, hogy betegnek látszom. És betegnek látszani annyit tesz, mint csúnyának látszani.

Megrágta a Gerty keze csuklóját és odavezette őt az ablakhoz.

— Elvégre is azonban jobb, ha megtudom az igazat. Nézzen egyenesen a szemembe, Gerty és mondja meg: nagyon borzalmas vagyok most?

— Nagyon szép most, Lily, a szeme ragyog, és az arca most egyszerre olyan piros lett.

— Ah, hát sápadt volt, kísérletesen sápadt, mikor bejöttem? Miért nem mondja meg nyíltan, hogy rom vagyok? A szemem fényes, mert ideges vagyok, de reggelként olyan, mint az ólom. És látom, hogy redők képződnek az arcomon, a bánat, a kiábrándulás, a balsiker redői. Minden álmatlan új új redőket hagy rajta és hogy tudnék aludni, mikor olyan rettenetes dolgokon kell gondolkodnom?

— Rettenetes dolgok? — kérdezte Gerty, gyöngéden kiszabadítva kezét barátinője lázas újjáiból.

— Hát először a szegénység — és ennél nem ismerek rettenetesebbet.

Lily elfordult és hirtelen ellankadva lehangyatlott a teázó asztalka melletti karosszékre.

— Az imént azt kérdezte, értem-e, hogy költöhet Silverton Ned annyit pénzt? Persze hogy értem — arra költötte, hogy a gazdagoktól élt. Maga azt hiszi, mi a gazdagoktól élünk s bizonyos értelemben úgy is van, de olyan priviligium ez, a melyet meg kell fizetnünk. Eszünk az ebédjükből, iszunk a borukból, szívjuk a cigarettáikat, használjuk a kocsijukat és operai páholyukat és külön vasúti kocsijaikat, — igen ám, csak hogy adót kell fizetni mind a fényűzésükért. Megfizetjük a családunknak adott busás borravallókkal, a túlmagas összegű kártyázással, virágokkal, ajándékokkal, és — és egész sereg más dolgokkal, a mi pénzbe kerül. A leány is megfizeti mind-

ezt, — oh igen, megint bridget kellett játszanom — és a legjobb szabónőhöz kell járnia, meg kell hogy legyen az illó ruhája minden alkalomra s mindig frissnek, választékosnak és mulattatóknak kell lennie.

— Ugy-e, ez nem hangzik nagyon mulattatóan? Nem is az, — halálisan beleuntam már! És mégis, az a gondolat, hogy fölhagyjak mindezzel, majd megöl, ez tart ébren éjjel. Mert nem folytathatom így tovább, csaknem a végéig járom már. És aztán, mit tegyek, hogy tartom fenn magamat? Szinte látom magamat lealacsonyodva annak a szegény Silverton-leánynak a sorsára, — a mint a foglalkozást szerző ügynökségek táján settenkedem. És ezer meg ezer nő próbálja ugyanazt és egy sines köztük, a kinek kevesebb fogalma volna róla, hogy szerezzék meg egy dollárt, mint nekem.

Gerty magára maradvá szomorúan eltűnődött barátinője szorultságán s a saját képtelenségén, hogy segítsen rajta. Világos volt előtte, hogy Lilynek egyelőre nincs semmi kívánsága a segítségnek arra a módjára, a melyet ő adhatna. Farish kisasszony nem látott reményt barátinője számára, csak a teljesen átalakított életmódban és régi összeköttetéseiével való szakításban, míg Lily minden energiája abban az elszánt erőfeszítésben központosult, hogy fentartsa ezeket az összeköttetéseket, hogy látszólag azonosnak látszassék velük, a meddig csak fenn lehet tartani az illuziót.

Gerty, nem tudva, mitévő legyen, Seldenhez fordult, mikor ez mintegy két héttel Lily látogatása után meglátogatta őt.

— Azért szílok neked, mert Lily egyszer azt mondta nekem, hogy nagy segítségére voltál és mert most szükségre van segítségre, a hogy még sohasem volt. Tudod, mennyire csügött mind a jómódon és fényűzésben, mennyire gyűlölt mindent, a mi kopott, csunya és kényelmetlen. Nem tehet róla, ebben a felfogásban nevelkedett fel és sohasem birt tőle szabadulni. De most el van véve tőle mindaz, a minek fontosságát tulajdonított és azok az emberek, a kik erre tanították, szintén elhagyták és nekem úgy tűnik fel, hogy ha valaki ki tudná nyújtani a kezét és megmutatná neki a másik oldalt, megmutatná, mi minden egyéb van még az életben és ő benne magában...

(Folytatása következik.)

A BUDAPESTI ÁLLAMI KISEGÍTŐ ISKOLA.

A gyengetehetségű gyermekek oktatására szolgáló budapesti állami kiségitő-iskola, mely eddig bérházban volt elhelyezve, a székes főváros által e célra ingyen átengedett területen (VIII. ker. Mosonyi-utca 6. szám alatt) új intézeti épületet nyert. Régóta érzett hiányt pótol ez az intézmény közkutatásunkban, mert azokat a szerencsétlen gyengetehetségű gyermekeket részletesi lelkiállapotuknak megfelelő szakoktatásban, a kik elméleti és egyéb foglalkozásokban szenvednek. A folyó tanévre 120 fővárosi gyengetehetségű gyermek nyert fölvételt az iskolába. A kiségitő-iskola a gyermekekből, — fogyatékoságuk dacára is — hasznos, munkás polgárokat igyekszik nevelni.

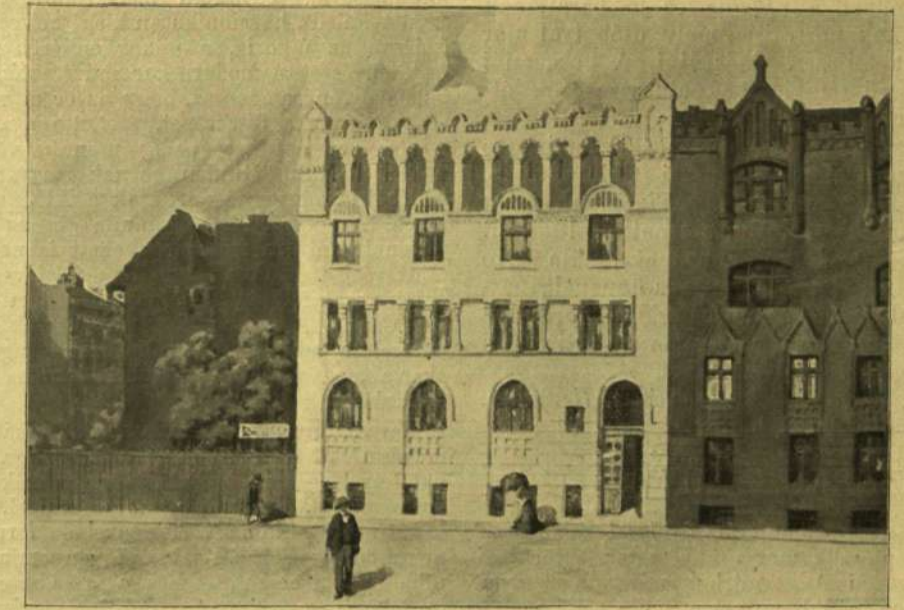
Az új intézeti épület az iskola humánus céljainak megfelelően, a gyógypedagógia követelményeinek legmesszebb menő kielégítésével ingyen orvosi rendeléssel, a tetőn elhelyezett napos és szellős játszótérrel, tágas udvarral, a gyermekek tisztálkodására berendezett pompás záporfürdővel, kézügyességi műhelyekkel stb. van berendezve. Az új épület november hó 16-án a miniszter jelenlétében adják át ünnepélyesen a közhasználatnak.

CANOVA.

Születésének százötvenedik évfordulóján.

Most telt be százötven esztendője, hogy az olasz szobrászat kitérője: Antonio Canova megszületett. Alig van rá példa, hogy egy művésznek a dicsőségéből és a köztiszteltetből annyit jutott volna osztályrészül, mint Canovának.

A barokk korban a szobrászatban uralkodó motívummá lett a festői elem, mely a helyes művészi ízlés és formaképzés helyett bizarrságokat teremtett a szobrászatban. Kezdetben

A GYENGETEHETSÉGŰ GYERMEKEK KISEGÍTŐ ISKOLÁJÁNAK ÚJ ÉPÜLETE A MOSONYI-UTÓZSÁBAN.

Canova is a barokk ízlés hatása alatt állt, de legalább nem akarta utánozni többé hatalmas márványtömbökben a bárányfélhős égboltozatot, vagy az örökké morajló tengert. Egészesen művészi érzéke és tudása csakhamar elkallauzták a klasszikus kor nemes és egyszerű formáihoz. Megteremtője lett egy új művészi iránynak, melyben több az élet, több az igazság és nagyobb a vonalak harmoniája, mint a mennyit a renaissanceera következő átmeneti időszak szobrászata felmutatni tudott.

Az 1757-ben született Canova korán árvaságra jutott s kissé nyers lelkületű, rideg és zárkózott természetű nagyatyjához került nevelésbe. Itt edződött meg az életre s itt fogott először vést a kezébe. Innen Giuseppe Torellihez ment, majd Giovanni Ferrari műhelyében inaszkodott, kiknél ha nem ert is valami magasabb kiképzést, de mindenesetre nekik köszönheti a vést és a márvány kezelésében elért kitűnő technikáját, melylyel Velence művészi körében már tizennygy éves korában feltűnést keltett.

Az ifjú Canova még csak a kőfaragás inaséveit élte, a mikor mecenásától, Giovanni Falierától az első megbízást kapta. *Orpheus* és *Euridice* szobra volt az első nagyobb kompozíció, melylyel szűkebb körben elismerést aratott. «Kegyelem-kenyérben éltem eddig, hányódtam, vetődtem, sok nyomorúságot láttam, egy falat kenyéért dolgoztam csupán, de megvoltam elégedve, mert úgy érzem, hogy becsületes munkával volt az a kenyér megkeresve.» Így ír önmagáról egyik levelében a serdülő Canova akkor, a midőn már kézzelfoghatóan látja, hogy szabadulva van a nyomorúság vasmarkából. Második megbízata *Pietro Pisani*-tól a San Mario procuratorától eredt. Szinte a lázas vízió erejével alkotta meg első mesteri munkáját: *Daedalus* és *Ikarus*. Felfogásban, kivitelben háborút üzent ebben az alkotásában a barokk stíl tévelygéseinek. Ezzel kereste meg az első nagyobb pénzösszeget és ez nyitotta meg művészetének ragyogó pályáját, szerencsés kialakulását.

Derült, klasszikus perspektíva kellett ezután forrongó lelkének. Vés, olvas, rajzol szüntelenül. Ez lett vágyainak központja. Sokat tanult Winckelmanntól, megismerte a klasszikus kor tisztaságát, hatalmas és egyszerű vonalakkal alakuló művészetét s jól tudja, hogy minden művészet legmagasabb iskolája az örök város falai között van.

Pártfogói révén csakhamar elhagyta Velencét s 1779-ben már Rómában volt, csodálatos szorgalommal dolgozva az akadémia rajztermében. Hamilton Gavinhoz, a nagyhírű, divatos festőhöz szegődött, kinek klasszikus műveltsége jelentékeny hatást tett Canova művészetére, egyéniségének fejlődésére.

Csakhamar elhagyta mecenásait, különösen Girolamo Julianak fordított hátát, a ki négy évi ellátás fejében Velenceze számára antik művek másolására akarta kényszeríteni az önállóságra törekvő mestert. «Magam lábán akarok

járni, — mondotta Canova. — A kópiknál kimondhatatlanul szenved a művész egyénisége és a ki csak fordításokon gyakorolja magát, az sohasem lesz igazi poeta.»

Canovának a ragyogó Hellasz soha le nem tűnő művészete lebegett szemei előtt. Ezért neveztek el Canovát édeskés Phidiasznak. De ha nem tudott is mindig jellemzetes lenni a kifejezésben, lelkesüléssel s erős szenvedélyével a forma iránt, gyorsan tett szert a népszerűségre és sikerre. 1802-ben már Napoleon vendége volt Párisban. Mint ünneplést és divatos művész vonult be a francia fővárosba. Elkészítette a császár szobor-portraitját. Dícsőfitték, ünneplték mindenfelé, megrendelésekkel halmozták el, melyek közül azonban csak azokat fogadta el, a melyeket ki nem kerülhetett.

A mikor visszatért hazájába, már készen várta az új kitüntetés. A pápa Róma városa és az egyházzal *inspettore delle belle arti*-nak nevezte ki, mely tisztség Raffael neve által lett a nagyobb elismerés komémörőjévé. A *«Di San Luca»* akadémia pedig a *«Principe perpetuo del l'accademia»* címet találta ki számára.

Ennyi címzött, ennyi dícsőségűl Canova nem lett mámoros, hanem továbbra is klasszikus studiumokba merülve, fáradhatatlanul dolgozott újabb és újabb kompozícióin.

Alkotásai gyors egymásutánban kerültek a nyilvánosság elé. Nevezetesebbek: *Amor* és *Psyche*, *Vénus* és *Adonis*, *Theseus* a *Kentauros*-sal, *Gráciák*, *Táncosnők*, *Perseus*, a *pápák mellszobrai*, különböző szíremlékek és még megszámlálhatatlan sok kisebb műve, melyek mindegyikében a klasszikus kor érzésére támaszkodik. Vallásos kompozícióiban sok az allegorizálás, portrait-szobraiban ügyesebb alakítója a nőeknek, mint a férfiaknak. Művészetének egyik legszembetűnőbb foglalkozása a túlzásba vitt idealizálás. Mindamellét nagy hasznára volt a helyes felfogásra való törekvésével kora művészetének, s habár nem teremtett iskolát, legalább megjelölte a szobrászat helyesebb útjait.

Életének utolsó éveiben Itália szerte kallódott műkincseinek egybegyűjtésén fáradozott. A pápa megbízásából Franciaországba ment; a honnan 69 antik szobrot, 10 értékes festményt és 461 darab kéziratot sikerült visszaszerzenie. Enem remélt eredmény Canovának újabb diadalt és még nagyobb népszerűséget szerzett egész Olaszországban. A pápa kinevezte *Ischia marchesévé*, a római szenátus indítványára pedig neve belekerült a Capitolium aranykönyvébe. Ez a kitüntetés volt Canova szereplésének és ünneplésének utolsó felvonása.

Az agg mester komoly beteg lett; elhagyta Rómát, lelke visszasóvárgott Possagno-ba, hol szomorú inaséveit töltötte. Útnak indult, de csak Velenceig tudott eljutni. Gyötört betegsége erőt vett rajta, letették Antonio Francesconi házában, ápolták, gondozták. Betegágyánál egybegyűltek Velenceze legudósabb orvosai, de már nem tudták rajta segíteni. Antonio Canova az olasz szobrászat ünneplést mestere

1822 október 13-án örök pihenőre tért. Végső szavai: *«anima bella e pura»*.

Utolsó művei a *«Pieta»* és jó barátjának *Cicognara*-nak portraitja, mely utóbbival már nem tudott teljesen elkészülni. A possagnói pantheonszerű templomban alusza örök álmát, azzal a Pietával átellenben, mely dicsőséges művészi pályájának egyúttal határhőve gyanánt szerepel. A velencei Chiesa di S. Maria dei Frariban pedig, a Tiziánnak szánt díszes síremlékben: *«Qui e sepolto soltanto il suo cuore»*, — Antonio Canováknak csak a szíve van eltemetve. Korának nagy és ünnepeit mesterét, születésének másfélszázados évfordulója alkalmából ünnepnappal fogja megtisztelni Olaszország egész művészvilága.

Csudáky Bertalan.

A KÖZÉPKOR MŰVÉSZETE.

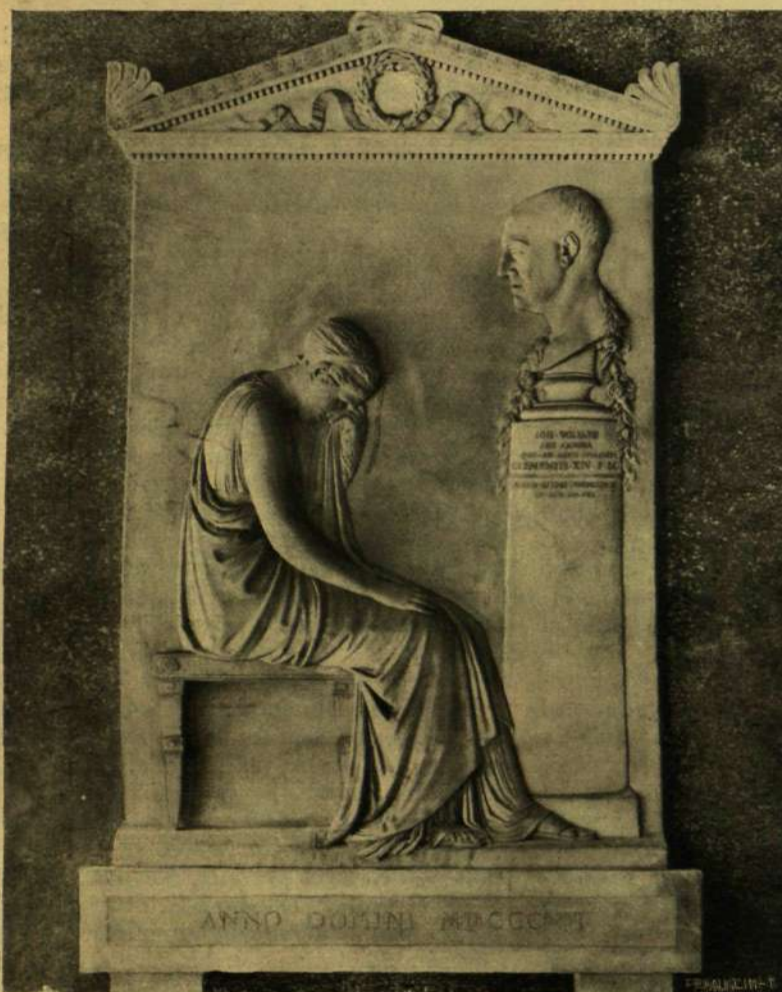
Az emberiség különböző fejlődési fokozatain különbözőképp oszlik meg a művészetek különböző ágainak szerepe is. A szerint, hogy mire van az egyes kultúrfokokon inkább szüksége az emberiségnek s

nyesül a maga igazi jelentősége szerint a festészet, megerősödve az új technikák, főleg az olajfestészet föltalálásával. A három testvér-művészet aztán együtt haladt, harmonikusan kiegészítve egymást, egészen az újkorig, a mikor előtérbe nyomul a festőművészet. A modern kor művészetének egyik jellemző vonása éppen az, hogy az esztétikus művészet játsza benne a főszerepet, mellette a szobrászat részben, az építészet pedig mondhatni egészen háttérbe szorult. Minden kornak megvan a maga lelkéből fakadó építésze, csak a XIX. századnak nincs. Az empire izlés kimulta óta az építészet története minden erőlködés mellett is nem egyéb, mint régi formáknak ismétlése, fölelevenítése, az építész csak félig építész, másik felében archeologus. Csak a legújabb időben próbálkozik egy újító mozgalom, mely a modern kornak a maga nyelvén akarja megszólaltatni az architektonikus érzést és gondolatot.

Mai viszonyainktól semmi sem áll tehát távolabb művészi tekintetben, mint a középkor, a maga hatalmas, egészen eredeti, a maga lelkéből való építészetével, a mely roppant tömegeivel, az egész lelket megragadó nagy érzéseivel és formanyelvénél csodás gazdagsággal szinte elnyomja az összes többi művészeteket, — még a költészetet és zenét is. A középkornak mystikus sóvárgása a keresztény-

zöje egyike a tárgy legalaposabb ismerőinek. A többi részek közül az ókeresztény kort, a román kort és a csúcsos korszak *Császár Elemér* és *Csányi Károly* írták, még pedig úgy, hogy Csányi dolgozta fel az építészetet, Császár a többi képzőművészeteket, — csak a góthikus építészet megírását bízta *Zsámboki Gyulára*. Külön nagy fejezet szól a középkori magyar művészetéről, melyet *Divald Kornél* dolgozott ki. Ez az első ilyen bő terjedelemű összefoglalása a magyarság művészi törekvéseinek a középkorban s a magyar szempontoknak ez a kellő figyelembe vétele az, a mi a nagy művet a művészet iránt érdeklődő magyar közönség számára nélkülözhetetlenné teszi, mert ezt természetszerűleg nem találja meg semmiféle hasonló természetű külföldi munkában. Láthatjuk e részből azt is, hogy mily gazdag volt művészi kulturánk e régi korban, nemzeti királyaink uralma alatt s mily hatalmas művelődési fejlődés volt az, a melyet a török betörése megakasztott.

A nagyon becses könyv maga is kulturánk haladásának öröndetes jele, tartalmassága, jeles feldolgozása tudósaink buzgalmat dicséri, az pedig, hogy ily nagyszabású és költséges munka ily szép kiállásban megjelenhetett, arra vall, hogy a közönség is komolyabban érdeklődik az ilyen nagyobb elmélyedést kívánó dolgok iránt is.

GIOVANNI VOLPATO SÍREMLÉKE, CANOVA MŰVE, RÓMÁBAN.

CANOVA SÍREMLÉKE A VELENCEI FRARI-TEMLOMBAN.

a művészi kifejező eszközök gazdagodása melyik águnk kedvez, hol az egyik, hol a másik művészeti ág fejlődik ki erősebben.

A félig mesés óskorban, a Keleten, a régi Babilonban és Egyiptomban az építészet volt az uralkodó. A szobrászat és a festészet még csak dadogott, megfelelő anyag, a szemlélet fejlettsége híján csak kísérője volt az építészetnek, annyira, hogy egyes nevezetes szobor-alkotásai is inkább architektonikus természetűek, mint szobrászi formákkal hatnak. A görögök plasztikai érzéke hallatlan módon föllendítette a szobrászatot, kiszabadította az architektúra békéből, díszítő elemből önálló művészetté tette, sőt a görög szellem alkonya felé, mikor a kialudt ősi hit már nem kívánt nagyszerű templomokat, rávetette az egész művészet hangsúlyát. A keresztény középkorban, a mikor az új hitnek új templomok kellett, az új vallásos érzések új hangulatot teremtettek, az új világnézet új szemléleti módot hozott világra, ismét az építészetre helyeződött át a hangsúly. Az emberi szellem művészi szükségérte abban kerestett kielégülést, hogy nagyszerű csarnokokat, hatalmas boltíveket, égből nyúló tornyokat emelt Isten dicsőségére s a szobrászat és festészet ép-úgy alárendelt, főleg díszítésre való szerepre jutott az építészettel szemben, mint a hogy a filozófia szolgálója lett a teológiának. A három közötti viszony csak a renaissance-ban jut teljes egységre, a mikor először érvé-

ség eszméi és érzelmei tartalmának művészi kifejezésére teremtette meg előbb a román, aztán a gót stílust s a népvándorlással Európába jutott és itt kereszténynyé lett népek szellemének érvényesülése mintegy visszahatásul az ókor görög-latin szelleme ellen a képzelet új színeibe és új formáiba öltöztette az emberi gondolatot.

Talán ép ez ellentét erejénél fogva izgatja a modern embert annyira a középkor művésze. Soha annyit nem foglalkoztak a román és gót stílus építményekkel, soha annyi figyelő szem nem vizsgálta a régi dómok boltíveit, komor oszlopsorait s soha annyi gondolkodó agy nem emésztődött azokon a problémákon, melyeket ezek a komor és fonséges alkotások lépten-nyomon fölvetnek. Éppen kapóra jön tehát a magyar olvasóközönségnek is az a hatalmas könyv, mely mint a *Beothy Zsolt* szerkesztésében megindult négy kötetes nagy műtörténeti kézikönyv második kötete most jelent meg s a középkor művészetét tárgyalja.

A nagyszabású mű, mely hatszázal több lapra terjed s tömördek kiválóan sikerült szövegillusztrációit, képmellékletet, színes műmellékletet foglal magában, mint az ily nagy műveknél ma már világszerte szokás, több szakember közreműködésével készült. Az *iszlam* művészetét Egyiptomban élő s ott kiváló tudományos állást betöltő hazánkfi, *Herz Miksa* Bey írta s az a rész magában is különös értéket ad a műnek, mert meglátszik rajta, hogy szer-

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Nagy regények. Két olyan regény jelent meg most jó magyar fordításban, melyek bár külföldi szerzőktől valók, a minéinknek is tekinthetők abban az értelemben, a hogy az igazi lángelme munkája, a mely nyomjelzője az általános szellemi haladásnak, az egész világ s a világnak minden kultúr-nemzeté. Az egyik, Stendhal híres regénye, *«Vörös és fekete»*, a regényirodalom egyik legsajátságosabb szellemének műve, a magyarul olvasó közönség előtt jóformán teljesen ismeretlen volt. Az igazi olvasók, az irodalom megértő és penetráló szemű ismerői már igen régen ismerik; már Kemény Zsigmond is sokra becsülte, hivatkozik rá s talán ki lehetne mutatni, hogy hatása alatt is volt, legműveltebb írónk azóta is emlegették nem egyszer, — az átlagos olvasó előtt azonban a Stendhal név jóformán csak üres, holt név maradt. Ez nem is annyira a magyar közönség hibája, mint inkább Stendhal szellemének alkatából folyik — hiszen hazájában, Franciaországban is az volt a sorsa, hogy a nagy szellemek, Balzac, Taine és mások rendkívül nagyra tartották, kora azonban nem értette meg s csakugyan csak sokkal halála után, a XIX. század végén kezdtek kellően méltányolni, a hogy maga is megjósolta. Ma már több megértésre talált bizonyára a magyar olvasók előtt is az elemző

lélekrajz e csodálatos nagy mestere, annyival inkább, mert a fordítás, *Salgó Ernő* műve, mindenképen méltó az eredetihez s úgy adja vissza Stendhal stílusát, a hogy az ilyen erősen egyéni, sajátos stílust magyarul visszaadni csak lehet. A fordító igen magas tanulmányt is írt a regény elé, a mely röviden, de világosan és mély gondolkodással állítja elénk Stendhal lényének alapvonásait. A másik nagy világregény, *Donztojevskij* híres műve, a *«Bűn és bűnhődés»*, már sokkal ismeretesebb, nagyon sokan olvasták, bár többnyire rossz német és semmivel sem jobb magyar fordításból, sőt ép most szinpadra is vitték. Nyereség azonban, hogy ezt a lelkünket gyökerében megragadó, egyszerre fojtogató és fölemelő hatású regényt avatott, irodalmi színvonalon álló fordításban kapjuk *Szabó Endre* kezéből, *Voinovich Géza* rövid magyarázó előszavával.

Modern festők. E pompás vállalatnak, mely dr. *Térey Gábor* szerkesztése alatt jelent meg, most új füzetet került közlére. A magyar művészeket e füzetben *Poll Hugo* képviseli *«Evező Halászkok»* című festményével. A külföldiek közül az amerikai *Frieske* és *Shannon*, a német *Thoma*, a svájci *Rüdisühli* és a német *Kaspar* szerepelnek egy-egy az eredeti színeit híven visszaadó reprodukcióval. A vállalatot a Franklin-társulat adja ki; egy-egy füzet: ára 3-60 korona, egy 72 képet tartalmazó teljes kötet ára 36 korona.

Jézus élete evangéliumi képekben. *Masznik Endre* ily című nagyarányú munkájának most jelent meg második fele. Ez a rész Jézus életének s nyilvános működésének fordulópontjával kezdődik, a kapernaumi beszéd után történetekkel s a

BORGHESE PAULINA, CANOVA SZOBORMŰVE, A RÓMAI VILLA BORGHESEBEN.

RÉSZLET A VILLA BORGHESE PARKJÁBÓL.

mennybemenetellel végződik. *Masznik* e könyvével nem a tudós theologushoz, hanem a hívő nagy közönséghez fordul, fölhasználja a protestáns theologiai kutatás eredményeit, de a nélkül, hogy az olvasó hitét megrontaná. Jézust beleállítja a történelem távlatába, a maga korába s szorosan az evangélium alapján állva fejt ki cselekedeteit, tanításainak tartalmát s világtörténeti jelentőségét. A munka protestáns szellemben van írva, de nem felekezeti jellegű könyv, mert egyforma tanulással és épüléssel olvashatja minden felekezeti hívő.

Rajzok, dalok. *Deák Géza* sárospataki rajztanár e cím alatt igen csinos kiállítású albumot adott ki a maga rajzaiból. Majd mind humoros dolgok: nem karrikaturák, hanem egy-egy adomát szemléltetnek, egy-egy ötletet vetnek tollal, esetlet a szemünk elé. Egyik-másik a rajzoló egy-egy saját szerzeményű dalának illusztrációja. A rajzokban vannak diletáns vonások, gyakran megérik rajtuk hol *Jankó János*, hol meg *Zichy Mihály* hatása, de tagadhatatlanul tetszetősek, elevenek, gonddal és jókedvvel vannak csinálva. A publikumnak alighanem megfogják nyerni a tetszését. Ilyen grafikai természetű album nálunk ugyis alig van, pedig azt hisszük, az effélenek volna nálunk közönsége, ha a művészek értik a módját, hogy miképp közeledjenek hozzá.

Szölmívvelés. Jeles gazdasági írónk, *Rombay Dezső* népies kis könyvet adott ki a szölmívvelésről azoknak a tapasztalatoknak alapján, melyeket az utolsó negyedszázad alatt, a filloxera elleni küzdelem során szereztek a gyakorlati gazdák és a gazdasági tudósok. A kis könyvben benne van minden, a mire a gyakorlati gazdának szüksége

OROSZLÁN-SZOBOR, CANOVA MŰVE RÓMÁBAN.

lehet megmondja a szőlőnek mily talaj való, mik a fajtái, a telepítési módja, tárgyalja a trágyázást, metszést, ojtást, ápolást, ismerteti a szőlő károsítóit s az ellenük való védekezési módokat. Minden gazda egyaránt tanulhat e derék kis könyvből, az iskolát járt, tanult ember ép úgy, mint az egyszerű földművelő.

Magyar útikönyv Ausztriáról. *Kapitány Kálmán* igen derék kis könyvet adott ki: egy magyar Bedekert az osztrák császárságról. Előbb megismerteti benne Ausztria multját és jelenét, politikai és közigazgatási viszonyait, természeti szépségeit, aztán az egyes utakra felosztva tárgyalja az összes osztrák tartományokat. A könyvecske tartalmát 11 térkép és 6 városi tervrajz teszi még használhatóbbá.

Az élet útja. *Szirtes Artur* e címmel kis füzetet adott ki, melyben a praktikus élet helyes berendezésének szabályait foglalja össze. Sok újat nem mond, melyet még kevesebbet, de tételen általában észszerűek, józan gondolkodásra vallók s mondani valót könnyed, vonzó tárcsacikk-stílusban tudja előadni.

Kálmán Farkas kurucz nótái. *Kálmán Farkas* elhunyt jeles népdalgyűjtőnk és szerzőnk annak idején megzenésítette *Thaly Kálmán* kurucz verseit, melyek közül némelyik, mint pl. a *«Bús Bertók»* országosan ismeretes lett. Munkásságának ez volt talán legmaradandóbb terméke s ezért nemcsak

kegyeltes dolgot cselekszik, hanem zenei irodalmunkat is szolgálata tesz a jeles dalszerző és kutató özvegye, mikor ezt a 26 kuruoz notát, a szerző arcképével a címlapon kiadja s ennek lehetővé tétele céljából előfizetést hirdet. Az előfizetés összeg: 4 korona, november hóban küldendő meg özvegy Kálmán Farkasnéknak Gyomára.

Népiszkolai almanach az 1897-98. tanévre. Huszár Béla ily címmel hasznos kis kézikönyvet állított össze pedagógusok számára. Van benne naptár, czikk gróf Apponyi Albertről, az új népiszkolai tankönyvekről, az 1907. évi XXVI. és XXVII. törvényzikkiről, a gyermektanulmányozásról, van azért a tanulóakra vonatkozó adatok bejegyzésére szolgáló rész, az elemi iskolai tananyag beosztása stb.

Spányi Béla képei. Vagy két évvel ezelőtt másfél százal több képet állított ki a romantikus hangulatoknak ez a jeles festője s a közönség nemcsak elkapkodta valamennyit, de egy részét a műbarátoknak ki sem előzhette Spányi. Hűségese hívei vártak türelmesen, míg újabb alkotásaival kárpótolhatták magukat s a művész aránylag rövid idő alatt csakugyan össze is festett egy új kiállításra való, melyből bizonyára nem kerül vissza a műterembe most sem egyetlen darab is. Ez a ritka népszerűség Spányiban a lyrikusnak s a telivérnek a tájfestőnek szól, a ki legszívesebben azokat az érzéseket és hangulatokat rögzíti meg, melyek lelki világunknak leggyakoribb látogatói: a szelid szomorúságot és az édes melancholiát. Hogy ezeket a hangulatokat a mindnyájunknak legdrágább magyar földből tudja kivirágoztatni, hogy érzéseinket visszaviszi, odakölti a nekünk annyira kedves, ismerős magyar tavakhoz, lápokhoz, erdőkhoz és rónaságokhoz, ez csak még természetesebb avatja a borongós kedvű lyrikust, a ki legjellemzőbben tán a magyar táj népdalköltőjének nevezhetnénk. Mert Spányi legszívesebben azokat az egyszerű, mindnyájunkkal közös érzéseket igyekszik a vászonra lopni, melyek a maguk primitívességében a legszelebb körökben is visszhangot vernek. Szinte túlságosan objektívnek ezek az érzések: a művész egyéni élményeiből, lázából, háborgásából alig árnak el valamit is. Ezért nem igaz, nem nyugtalanít a Spányi művészte, mint a nagy művész-egyéniségeké, inkább csak elismerésre, tiszteletra készit benünket, jeles tudásával, ritka rutinjával és nem lankadó buzgóságával. A keoskeméti-utcai «Új művészeti Szalon»-ban megnyitott kiállítás bizonyára meg fogozni fogja a tiszteleket és tisztelői számát is.

Uj könyvek. Vörös és fekete. Regény, Irta Stendhal, fordította Salgó Ernő. Budapest, Révai testvérek; ára 4 kor.

Bűn és bűnhődés. Irta Dosztojevszkij, oroszból fordította Szabó Endre. Budapest, Révai testvérek; ára 4 korona.

A művészetek története a legregőbb időktől napjainkig. Szerkeszti Beöthy Zsolt. II. kötet, a középkor művészete. Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság; ára 16 korona.

Jézus élete evangéliumi képekben. Irta dr. Masznik Endre. A munka második fele. Budapest, Hornyánszky Viktor; ára 3 korona.

Rajzok, dalok. Rajzolta és írta Deák Géza. Sáros-patak, ref. főiskola műintézete.

Szólóművelés. Irta Rombay Dezső. A legújabb elvek és tapasztalatok nyomán. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2 korona.

Az osztrák császárság. Utikönyv, írta dr. Kapitány Kálmán. Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság.

Az élet útja. Irta dr. Szirtes Artur. Pallas részvénytársaság; ára 150 korona.

Népiszkolai almanach az 1907-1908. tanévre. Szerkeszti Huszár Béla. Budapest, Franklin-Társulat; ára 3 korona.

EGYVELEG.

* A legtöbb távbeszélő állomás Svédországban található, hol minden 10 ezer lakosra 113 állomás jut. A legkevesebb állomás Japánban van: egy állomás 10 ezer emberre. Magyarországon 10 ezer emberre hét állomás esik.

Kwizda-féle turista-fluid (aromatikai beődzsölés). A Kwizda-féle fluid, kigyó védjegy (turista-fluid) hasonlíthatatlan módon hat erősítőleg és elevézőleg az izomzatra nagy menetek után, ha bedörzsölésleket eszközölnék vele. E szer biztosan hat és nem volna szabad, hogy egyetlen turista felszereléséből hiányozzék.

Fáj a feje? Vegyen be akkor egy Beretvás-féle Migrán-pasztilát, mely azonnal megszünteti még a legnagyobb fejfájást is. 24 pasztilát tartalmazó doboz 1 koronára 20 fillér a gyógyszerárban.

Hangok a gyermekkorból. A mohó hajhásza és a nyugtalan sürgés-forgás, melyek az embert egy gyorsan megöregítik, csak kevés időt engednek a gyermekkori napokra való visszaemlékezésre. Annál kellemesebben, de egyszerűsággal térdel szembe az érinti az embert, ha a kevés pihenőórán és ünnepi szünetben valami a régmúlt gyermekeiről időre emlékezteti. Mint orgonaszó és harangzúgás, úgy hatja meg valami a visszaemlékezésbe merültek fileit. A karácsonyi idő az ő örömteljes ünnepegyedségével fölényül az emlékekben — persze csak rövid időre — és a múlt időnek szép képe aztán ismét eltűnik. Ezt az emléket eltűnni nem engedi, hanem megtartani, célja annak az ismeretes újdonságnak, melynek «Karácsonyfa-angyal-csörgés» elnevezés alatt való forgalomba hozatala Konrad János, cs. és kir. udvari ezéneknék Brüxen 2004. sz. (Csehország) az érdeme. Utalkit tisztelet olvasóinkat a lapunkban megjelenő hirdetésre, melyből minden közelebbi dolgot, ezt a bájos újdonságot illetőleg megtudhat. Gazdagon illusztrált ábrák jégvázákat és udvari czéj kívánatra bárkinek ingyen és portamentesen kúl.

Kitüntetések. Schultes Ágost Szinye-Lipóczy «Salvator» Forrás-Vállalatát a pécsi országos kiállításon az állami aranyéremmel, továbbá az egészségügyi kiállításon Lembergben olismerő oklevéllel s a Neucki Marcell tanár aranyérmével tüntették ki.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: LASZCZIK BERNÁRD, a magyarországi ciszterci-rendi szentgótthárdi konventjének tagja, jószákgazdálkodó és szentgótthárdi perjel 70 éves korában Szentgótthárdon. — GRÁTZ Mór kolozsvári evangélikus lelkész Sátoraljaújhegyen, a hová leányát ment meglátogatni. Az elhunyt lelkész az egyházi irodalom terén nagy tevékenységet fejtett ki. Halálát özvegye és öt gyermeke, köztük Grätz Gusztáv dr. országgyűlési képviselő gyászolja. — DUNAY FERENCZ, nyug. tankerületi főigazgató Besztercebányán. — MAURER ARTUR dr. Gömörmezei tiszteletbeli főorvos, az Andrásy grófi család háziorvosa 63 éves korában a gömörmezei Rozsnyón. — SZÉKELY MIHÁLY, a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatója Budapestben. — RÖGLY GYULA államrendőrségi felügyelő 39 éves korában Budapestben. — VASKÓ BERTALAN, székesfővárosi tanító 41 éves korában Budapestben. — ERTEL GUSZTÁV, magyar királyi erdőtanácsos 64 éves korában Liptóújváron. — NEMES MÁRK FERENCZ földbírók 64 éves korában Mezőcséden. — SZYKORA JÓSEF, Károlyi Alajos gróf stomai uradalomának nyug. mérnöke, 85 éves korában Stomán. — Hertelenyi és vindornyalaki HERTELÉNYI JÓSEF földbírók, Zala vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 53 éves korában Vindornyalakon. — HANGONYI PÁL főgimnáziumi tanár 31 éves korában Rákospalotán. — ZELEI IMRE, a ki negyedszázadon át volt lapszerkesztő Székesfehérvárott, 45 éves korában Budapestben. — KÁDÁR GÉZA kőteleki kántortartató 47 éves korában Kőtelek községben. — MAKAY GÉBŐ, az Athenaeum tisztviselője 62 éves korában Budapestben. — KASSAY ISTVÁN gimnáziumi tanuló, Kassay Imre és felesége, szül. Gergely Berta 13 éves fia, Magyarbólkény községben.

ÖZV. GRÁTS EENDRÉNYÉ, szül. Bubreg Rozália 77 éves korában Pécsen. — ÖZV. felső-korompai SIMONSITS ALAJOSNÉ, szül. Hepsévári Hermin 77 éves korában Szada községben. — ÖZV. KOLOSSVÁRY SÁNDORNÉ, szül. Leeb Henriette, 69 éves korában Szombathelyen. — ADÁM FRANCOISKA 54 éves korában Domiszlón. — RÖSSSEL NÁNDORNÉ, szül. Öváry Aranka 34 éves korában Ujpesten. — FACH FRIEDA, özvegy Fach Károlyné leánya, Gutenstein-Vorderbruckban.

Szerkesztői üzenetek.

Halottak napjára több verset kaptunk, melyek között azonban egy sem akad közölhető.

Pécs. N. G. Az alkalmi vers elkésvé érkezett. A holangerek. A milieu, az aranybányás élet érdemes és hálás lett volna, ha művész szemével tudta volna meglátni s ha jó mesét, eleven alakokat tudott volna behelyezni.

A gyerekek. Van benne egy s más jobb tulajdonság, a mi egy kis irodalmi érzékre vall, ez azonban nem elé az üdvösségre. A lelemény sem nem új, se nem érdekes, a megírás pedig meglehetősen egyhangú. Őszi ének. Őszi virágok. Nem volnának épen rossz dolgok, kisebb igényű helyen el is kelnének: nekünk azonban nem elég érdekűek. Túlságosan érzik rajtuk Tompa hatása.

Merengődál. Roppant modorosan van írva, mintha válogatva kerülne a természetnek beszédet. Pedig a művészetnek vége van ott, a hol a mesterkedés kezdődik.

Memento mori. Ez a hang nem a mi hangunk, nagyon kevés dolg van, a mi ellenszenvesebb nekünk, mint az ilyen üres dagály. Hogy írhatóon ilyen verset az, a kitől már sokkal jobb, sőt majdnem jó dolgokat is létkünk?

Bűn. Hogy feledni foglak. Indul a hajó. Úgy emlékszünk, már egyszer megizentük e versekre, hogy nem közölhető.

Miranda. Verselésében van valami símaság, alapjában véve azonban elmúlt izlés hangja s a stíljében is avult minták nyomán halad.

Az igaz szerelem. Kedves, öreg uras kis munka, kéziratban olvasva rokonzenét kelt szerzője iránt, nyomtatásban azonban nagyon kirívókká válnának formái és tartalmi fogyatkozásai.

Páka pusztán. Megírtuk már nem egyszer e helyen, hogy nem vagyunk barátai a csárdá-költészetnek, a mely azt hiszi, népies, eredeti magyaros, csak azért, mert csárdáról, szép koresmárosról, betyárokról, itezérről s más efféléiről van benne szó. Mikor ezeket Petőfi megírta, nála eredeti művészi dolgok voltak, mert ezeket ő vette először észre, mert az ő saját, egyéni szemléletéből fakadtak s mert az ő korában csakugyan voltak is ilyenek. Manapság nincs már a régi értelemben csárda, nincs betyár, nem iznak rez-itézérből s ha ki ilyet ír, az csak azt árulja el, hogy nem tud a saját szemével látni és a saját szívvel érezni, hogy a magyar nép lelke és léte iránt nincs semmi érzéke.

Magány. Nem épen rossz vers, de mi annyira el vagyunk halmozva közendő versekkel, hogy nem biztathatjuk közlésével. Ha valami kiváló, jelentékeny dolgot kaphatánk, akkor persze szívesen látnok költő munkatársaink sorában.

A falunkból. Az ilyen versekből azt hinné az ember, hogy a falu népe egyebet se csinál, mint a kereszében duhajkodik és lakodalmazik, szerelimből ül és meghal. A falu levegőjét teljesen meghamisították az ilyenek, mert nincs bennük az életből egyetlen vonás, egyetlen szín. Tessék jól megégni a falum folyó életét, beleltni magát az ott élők életébe, megérteni lelküket, meglátni kinos küzdősdiként az élettel, — aztán tessék róluk írni. Akkor talán egyéb is lesz verseiben, nem csak ügyefogyott utánzása már eredetileg is élettelen népszimnű-sablonoknak.

A gyermekrabló. Az efféle Sherlock Holmes történeteknek mi nem vagyunk barátai, még ha sokkal jobban vannak is megírva. Ebben lépten-nyomon valószínűtlenség, sőt lehetetlen dolgokba botlunk, pedig az ilyenek csak akkor van értelme, ha nagy valószínűséggel tud előadni csodaszéru dolgokat.

Hajnal és alkonyat. Proletörök vagyunk. Reggel felé. Még nem éret dolgok; van bennük talantum, keresi az útját, de nem találta meg.

Szép az élet. Valahogy. Nem mi túllünk függ, hogy egyszerű már jónak itéljük» valakinek versét, — inkább mi mondhatnók, tessék egyszerű már jó verset írni. Addig azonban, a míg olyan verseket küld be, a melyekben csak néha tűnik fel egy-egy csinosabb sor, mint a folyó zavaros vizén egy-egy elhullatott virág, — addig nem adhatjuk ki a legjobb akarat-al sem.

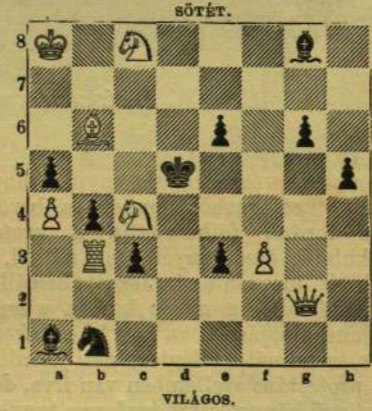
A múlt. Jó volt bizony a kézirat homlokára ráírni, hogy «költménny», mert különben a rövid sorok dacára se hittük volna el.

Nem közölhető továbbá: Földfedés. Csókok között. Álom. Vallomás. — Játék közben (novella). — Borszéki erdőben. Mint tévedt. Az ébredés. — Feleség. — Valahol egy. Életem folyamán. — Valahol a Tisza partján. Gyógyígtatom a szívemet stb. — A váltó (novella). — Kovács tanár úr szerencséje (novella).

SAKKJÁTÉK.

2561. számú feladvány Heathote G.-től.

A «Revue d'Echecs» feladvány versenyén a II. díjat nyerte.)

Világos indúl és a harmadik lépésre mattot ad.

2543. (2544.) sz. feladvány megfejtése Erdey Aladártól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Fh5-c2 --- Kc6-d5 (a). 1. Vb8-a8 --- Kc6-b5 2. Hd3-l4 + Kd5-c5(bxc) 2. Vb8-ab --- Kb5-c4 3. Vb8-f8 + matt. 3. Va8-c6 + matt. b. c. 2. --- Kd5-e4 2. --- Kd5-e6 3. Fe2-f4 + matt. 3. Fe2-g4 + matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör» — A «Budapesti III. kör. Sakk-kör» — Ludányi Antal. — Wyszchogrod Pál. — Beer Mór. — Gótlák István (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakart). — Müller Nándor (Szombathely). — Hofbauer Antal (Lipótvar). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészoly József (Győr). — A «Zborói Társaság». — A «Kalocsa Katolikus Kör». — Veóreos Miklós (Zirz). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodaszőlők). — A «Duna-fővárdi Egyenlőség kör» (Duna-fővárd). — Baross Mihály (Eharsandár). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A «Leibézi Gassandráz Casinó» (Leibéz). — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Út). — «Csengeri Casinó» (Csenger). — Csastory György (Sáros-patak). — Laufer Lajos (Sopron). — Lévali iparos-olvasókör (Léva).

Katona Géza Éttermei „Klotild” kávéháza IV., Váci-utca 38. sz. — A kávéházban minden vasárnap és ünnepnapon katona zene. — Színház után friss vacsora.

Külön ter-mek és páholyok családok és nagyobb társaságok részére. Uj billiárdok, tiszta fajborok, izletes ételek. — Színház után friss vacsora.

KÉPTALÁNY.

A 40-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A gyertya önmagát emésztí, hogy másnak világoságot nyújtson.

Felölös szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ne vásároljon selymet

addig, míg 10 filléres levelezőlapra mintákat nem kér, a mi garáttal szőlő és csodaszépujdonságokból feketében, fehérben és színesben. Különlegesség: Selymekkel menyasszonyi, bál, társasági és utcai tolekkre, valamint bluzokra, blésére stb. 1.15 K-tól 18 K-ig méterenként. Mi díreket magánfelekknek adunk el és a kiválasztott selymeket vám- és portómentesen a lakásba szállítjuk. 12022

SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájcz.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

A Bór- és Lithion-tartalmú gyógyforrás Salvator

Kitünő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél, a cukorbetegség, az emésztési és légzési szervek hurutjainál. Húgyhajtó hatású! Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta! Budapest fővártárkát Edeuskaly L. uradl.

HA FÁJ A FEJE,

no tétovázás, hanem használjon azonnal Beretvás-féle MIGRAIN-Pasztilát! Minden gyógyszerárban és drogegyesülési társaságban kapható. Fővártárkát: Beretvás Tamás gyógyszerszerkesztő Kispeszt, Rákóczi-utca 6. Ingyen postal szállítást 3 doboz rendelésnél. 230

KALÁCS-ALEXIN LEGFINOMABB KOKUSZVAJ FŐZÉSRE. SÜTÉSRE, KIRÁNTÁSHOZ KAPHATÓ MINDENÜTT.

CALIFIG FÜGGE-SZORP advertisement. It features a circular logo with 'CALIFIG' and 'FÜGGE-SZORP' text. The text describes it as a healthy and refreshing beverage, suitable for children and adults alike. It mentions that it is a 'California' brand product and is available in various sizes.

No de ne tessék mentegődnini!

A hurut nem betegség és hova jutnék, ha valamennyi alkalmazottam hurut miatt otthon maradna! Sziveskedjék egy doboz Fay-féle valódi sodent ásványvizes italit vásárolni és akkor nemcsak megőszadul töle, a nélkül, hogy a munkát abba kellene hagynia. Fay-féle valódi sodent het On egy dobozzal I K 25 fill-ért minden gyógyszerárban, drogegyesülési és ásványvíz-kereskedésben, de ne engedjen magának utánzatot bebeszélni, hanem kérjen határozottan «Fay-féle valódi sodent». — Fővártárkát Budapest: Dr. Egger Leó és Egger J. VI., Váci-kört 17. Koehmeister Frigyes utóda V. Hold-u. 8. Thalmyer és Seitz V., Zrínyi-u. 3. Török József VI., Király-u. 12. 12448

„AGRÁRIA” kukoriczaszartépő gép.

Ásványi szabadalom. Bővebb telvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176 Levelezím: AGRÁRIA Budapest Váci-út 2. sz.

TÖRLEY TALISMAN advertisement. It features an illustration of a bottle of 'Törley' wine. The text describes it as a 'Talisman' brand wine, known for its quality and health benefits.

Bruyéria pipák advertisement. It features an illustration of a pipe. The text describes it as a 'Bruyéria' brand pipe, known for its quality and craftsmanship.

SARG-féle KALODONT advertisement. It features the text 'SARG-féle KALODONT' and 'LEGJOBB FOG-CRÈME'. It is an advertisement for a dental cream or toothpaste.

Vesszőparipa-lilliomtejszappan

Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tetschen E.m. a naponta beérkező elismerő levelek bizonyosága szerint most és a jövőben is a legkisebb szappan marad az összes gyógyszerárban között, a melyből minden gyermeknek, púha bőr és rózsás arczsín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillért kaphat minden gyógyszerárban és drogegyesülési, illatszert- és fodrászüzletben. 12142

Intés ártalmas hajnövesztőszerek ellen!!

Csak gyümölcsök- és füvelből készíttve. Pili a legjobb szakkál és hajnövesztő. Nincs «több kopasság»! Pili előmozdítja a szakkál- és hajnövet, a siker elmaradhat. Pili megakadályozza a haj kihullását, megszünteti teljesen a fejbőrnek minden kellemetlenségét és düssá tezi a hajszálakat. Pili csakálpolásra K 250, hajálpolásra K 4.—, fejzsappan K 1.— Dr. med. Rudnik ezt írja: «A Pili hajvizet hajkihullásnál és a fejbőrseborbontásánál igen jó sikerrel alkalmaztam, úgy hogy állandóan rendelti fogom.» Naponta két alkalommal vagy az ösözeg előzetes beküldése el- lénben (leveledlyeseken is).

Antl Károly, Wien, XVI. cs. és kir. hites lecsú és szakkért. Liebhartsasse 9. valamint gyógyszerárban, drogegyesülési és illatszertüzletben.

MARGIT GYÓGYFORRÁS

(Margittelep» Borsármegye) gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó hatású még akkor is, ha vereségek esete forog fenn. Megrendelhető: Edeuskaly L.-nél Budapestben és a forrás kezelésénél Munkácsen. 12096

Szépítő Kúrák házi használatra.

Bőrszépítő kúra. A normális, ép, tiszta arc bőrszépítésének ápolására és megőrzésére; száraz, sömörös, durva, himlő, feszülő, viszkető, hervadó bőrre; ráncok és libabőr ellen. Bőrgyógyító kúra. Fényes, száraz, pörös, pattanásos (vimeris), eres, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, fagyási foltok és izadás ellen. Bőrtisztító kúra. Elszáradt, leharadt nap-sütött arczok fehéritésére, szeplő és májfoltt ellen. Hámlasztó kúra. Lecsúfolok, tég-púsok, pattanásnyomok, rázsapatánas (rosacea) bőrkeményedés, borítóg, limlőhely és sebhely ellen. Haj-gyógykúra. Lencsényok, tüp-púsok, pattanásnyomok, hajhullás ellen s a kopaszodás megakadályozására.

Ezen kúrák alatt olyan készleteket (kollekciókat) kell érteni, melyek lel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szükséges kozmetikai eszközökkel és szerekekkel, melyeknek biztos hatását 1802 óta ezer és ezer arczon tapasztaltuk s a melyeknek ártalmatlanságát az intást főorvosok, dr. Jutassy József kozmetikus bőrgyógyász, egészségügyi tanácsnok készítők, kinek receptjei szerint a szerek készülnek. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikeresen kezelheti önmagát Jutassy dr. «Szépességápolás» című könyve minden körülmökre ellenében. Minden egyes készlet ára 5 korona.

Készítí és elárúsítja személyesen vagy posta útján a Kozmetikai Gyógyintézet Budapest, IV., Király-utca 4. sz. I. em. Kapható vagy megrendelhető az intézetben kívül minden gyógyszerárban. — Fővártárkát: Török József gyógyszerártára Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12402

KODAK advertisement. It features the text 'KODAK' in large letters. The text describes the Kodak camera and its various models, highlighting its quality and ease of use. It mentions that the Kodak camera is a 'Kodak-Társaság' product and is available in various sizes.

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM

LEGJOBB SZER A FOGAK ÁPOLÁSÁRA

12110

KITÜNŐ SZÁZSZORSZÉP SZÉNÁSY ARANYVIRÁG

BÉLA LEVÉLPAPÍR **DISCRET BORITÉKAL.**

IGEN JÓ LEVÉLPAPÍR **ARANYVIRÁG BORITÉKAL.**

1 DOBOZ ÁRA 2 KORONA. BUDAPEST IV. FERENCZIEK-TERE 9. 1 DOBOZ ÁRA 1 KORONA.

Gyári árak! **KULCSÁR SÁNDOR** bronzáru- és csillárgyár, csillárok légszesz-, acetylén- és villamos világítására. Budapest, Dessoefy-u. 9-11. Telefon 25-44.

Alkalmos ajándék fiuk számára!

Laterna magica Olcsó gőzgépek szesz-lúttal, álló, oscilláló rézhengerrel, viztöltő-csavarral, magassága 21 cm., teljesen szesz-lámpával, kartonba csomagolva K 1.50. Finomabb gőzgépeknek ára K 2.80, 3.80, 4.-, 6.-, 7.-, 9.50. Kézvelőnül beszerelhető

KONRAD JÁNOS cs. és kir. udvari szállító szállítóház Brnx, 770. (Csehország.) Gazdagon illusztrált fényképek több mint 3000 ábrával kívántra ingyen és bérmentve megküldetik.

Ingyen és bérmentesen! küldöm meg mindenkinek nagy és gazdagon illusztrált fényképeket 3000-nál több képpel, mindennemű szolid, jó és olcsó zeneművekről, cs. és kir. udv. szállító

Konrad János zeneműszállító-háza Brnx 482. (Csehország.) Tanulóhegedű vonó nélkül csak K 4.80, 5.50, 6.-. Hegedűvonaló K -80, 1.-, 4.40 és fejlehb. Csaterák, harmonikák stb. raktáron. Tessék katalógust kérni. 12076

KINEMATOGRÁF! Érdeklődő gyermekek és felnőttek számára.

Mint «Laterna Magica» is használható, 3 színes képszalaggal (Films) és 6 üvegképpel, 3 1/2 cm. széles petróleumlámpával, reflektorral és használati utasítással teljesen felszerelve, dobozban K 16. E mozgókép-készítéssel a fiatalok és öregek által kedvelt előfényképek a falra varázsolhatók. Szerkezete nagyon pontos és igen egyszerű, úgy hogy bármely gyermek által is könnyen kezelhető. Közvetlenül megrendelhető

KONRAD JÁNOS első Grayárából, Brnx 769. sz. (Csehország.) Nagy képes magyar árjegyzék mozgóképek-ről, laterna magicákról, gőzgépekről és mechanikai játékokról stb. kívántra bárkinek ingyen és bérmentve. 12076

Az osztrák császárság Magyar utikönyv

Irta **KAPITÁNY KÁLMÁN dr.**

11 térképpel és 6 városi térképpel.

Ára 6 korona.

Kapható **LAMPEL R.** könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r. t. Budapest, Andrassy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

ZEISS -féle

PALMOS-KAMARÁK könnyű fémből, gyúpontrészelzárával és

ZEISS-féle tárgyüvegek a legjáratosabb rétnagyságokban. — Tessék prospektust kérni P 157. —

ZEISS-féle PRISMÁS TÁBORI TÁVCSŐ a képek tokozott plasztikájával. — UJ MINTÁK. — Beszerelhető valamennyi optikai üzletben, ugyintén:

CARL ZEISS JENA (NÉMETORSZÁG)

BERLIN, FRANKFURT A. M., HAMBURG, LONDON, ST. PETERSBURG, WIEN

Helyiség-változás.

Kunz József és Társa 12504

cs. és kir. udvari szállítók

85 és óta V., Deák-Ferenc-tér 1. szám alatt létező telephelyük

1907. év végén új áruházukba, V., Bécsi-utca, Deák Ferenc-utca sarkon helyezik át.

Az átköltözés miatt a raktáron levő áru-készlet jutányosan árusítatik.

Vásznak, asztalneműek. Női-, férfi-, gyermek-fehérműek Zsebkendők, ágy-fehérműek.

Menyasszonyi kelengyék, férfi- és intézeti kelengyék. Szálloda-, fürdő-, stb. berendezések. Szőnyegek, függönyök, Ágy-neműek, asztal- és ágyterítők. Valódi PERZSA- és SZMIRNA-szőnyegek nagy választékban. Gobelin-képek stb. Alapítva 1802.

FÖLDES MARGIT CRÉME LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

A legjobb ébresztők bejegyzett védjegy «Adler-Roskopi-riadó» csak czegegennél kaphatók. Három évi irásbeli jótállás. Nem tetszőt a pénz vissza! 1 haranggal, acél-ankerrel és megállítóval K 3.80, éjjeli világító mutatólappal K 4.20, 2 haranggal, acél-ankerrel és megállítóval K 4.40, éjjeli világító mutatólappal K 4.80, verseny-ébredő-óra K 2.90, éjjeli világító mutatólappal K 3.30. 12076

Székhely: **KONRAD JÁNOS** cs. kir. udv. szállító Brixenben 766. Tessék 3000 képet tartalmazó árjegyzékemet kérni ingyen és bérmentesen.

Vértess-féle Sósorszesz Minden háznál szükséges. 12090

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia cseiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszerárban. Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

A gyermekek kedvence játéka! Hogy egész kényelmesen a helyes játékot kiválasztásunk, már mostan kériük Richter F. Ad. és Tsa. cs. és kir. udv. és kam. szállítóktól Bécs, I. Operngasse 16, egy levelezőlapon az új árjegyzéknek bérmentes beküldését a

Horgony kőépítőszekrényekről és egyéb tanulságos játékokról.

A számos ábrával ellátott árjegyzék mindegyik szekrény tartalmáról és az elemes kiegészítésekről felvilágosítást ad, mely kiegészítések által minden egyes Horgony Kőépítőszekrény természetesen nagybírható. 12407

Külföldi bélyegek, Bélyegalbumok, Senf-Catalogusok, Kohl-Catalogusok, valódi angol bélyegragasztó papír, és bélyeggyűjtők részére szükséges minden egyéb cikkekéről árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk mindenkinek **Szekely Jenő** Budapest, VI., Teréz-körút 6. Megjegyzés: 200 teljesen különböző valódi bélyeggyűjtő. 12468

1900. párisi világiállításán Grand Prix. Kwizda-fluid. Kigőzöl (Touristalföld.) 11744b

Aromatikus bedörzsölésre az idegek és izmok erősítésére.

1 üveg ára 2 korona. 1/2 üveg ára 1 kor. 20 fl.

Erősítés és erőtmegezés céljából eredményesen használják az összes turisták, kerekpárosok és lovaglók nagyobb társulatok után. Kwizda-fluid valódi csak a mellette álló védjeggyel. Kapható minden gyógyszerárban. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Főraktár: **Török József** gyógyszerészmű, Budapest, Király-u. 12. és Andrassy-ut 26. sz.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a **„STELLA“-HAJVIZET,** mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K. **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétány-utca sarkán. 12445

Serravallo CHINA-BOR VASSAL

Hygienikus kiállítás 1906 Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Kiváló gyógyeszköz, ideg-erősítő és vérjavító szer. 3000-nél több orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste Barcola.** Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Antiptysin tudományos alapon készült hajszesz, mely a fejbőrt erősíti, a hajnövést előmozdítja. Rendes használat mellett a haj sűrű és hosszú marad. A megösléstől, kopaszodástól megóv! Össze nem tévesztendő más értéktelen hajszeszekkel.

Nincs többé hajhullás, kopasz fej, fejkorpa!

MEDUSA

MARSHALKO LEO gyógyszerész Török-Szt.-Miklós készítménye. 1 üveg ára 2.50 K. Haszn. utasítással együtt.

Antiptysin felülmúl minden más szert, mely a hajhullást okozó betegséget megszünteti és a fejkorpát eltávolítja. Fertőtlenítő hatásánál fogva biztos óvszer ragályos haj-és szakál-betegségek ellen.

Főraktár: **Dr. EGGER «NADOR»** gyógyszerár Budapest, VI., Váci-körút 17. **Thalmayer és Seitz** gyógyszerkereskedő Zrínyi-utca 3. 12284

Olcso cseh agyútoll! 5 kiló: új foszított 12 K, fehér pehelypupa foszított 18 kor., 24 K, hófehér pehelypupa foszított 30 K, 36 K. Szállítás portmentesen, utánvétel. A kísérlet és visszavétel partmentesen elismert megengedjük. 12484 **Benedikt Sachsel, Lobes Nr. 60.** Pilsen mellett, Böhmen.

BŐRÖNDÖK, utazócsizmek Heller Mór utódánál

és
bördíszműárak Képes árjegyzék bérmentve.

■ ■ ■ ■ AZ ASZTALOSOK SZÖVETKEZETI BUTORCSARNOKA. ■ ■ ■ ■

A budapesti asztalos-ípartestület védnöksége alatt álló BUTORCSARNOK

és hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, fölhívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a **VIII., József-körút 28. sz., Bércsics-utca** és **IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.** alatti királyi bérplótában úsan felszerelt modern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jótállás mellett adatnak el. részére kizárólag csak budapesti képzett asztalos- és kárpitosmesterek dolgoznak, Budapest környékén készített, vagy bécsi silány árak eladásával nem foglalkozik.

Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. Minden egyes butordarab bizottság által föllbíralva.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapítotott 1847.

Brausweller János
Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műóra, föltárlója a remontoir ingádráknak stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros 11920

Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, esztornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zálogkölcson R.-T.

Irodái: VI., Andrassy-ut 5 sz. a. (saját házában).

Befizetett részvényfőke: 10 millió korona. Elfogad betéteket, lezárástól váltókat és előleget nyújt értékpapírokra.

M. kir. szab. oszt.-sorsjáték főelárúító helye: VI., Andrassy-ut 5. Köztalálószerjatek: IV., Károly-körút 25., IV., Ferenciek tere 4. (Irány-utca sarkok), VII., Királyi-utca 57., VIII., József-körút 2., VIII., Csúti-ut 6.

HIRDETMÉNY.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium ellenőrző közpénz a Magy. Kir. Szab. Osztály-sorsjáték (XXI. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főarúítóknak árusítás végett kiadattak.

A Magy. Kir. Pénzügyminisztérium által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztály-sorsjáték Sorsolási Terve.
Huszonegyedik Sorsjáték. 125,000 sorsjegy 62,500 nyeremény.

Első osztály Betét 12 korona Huzás: 1907 nov. 21. és 23.		Második osztály Betét 20 korona Huzás: 1907 decz 17., 18. és 19.		Harmadik osztály Betét 32 korona Huzás: 1908 jan. 14., 15. és 16.	
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona
1 á	60000	1 á	70000	1 á	80000
1 á	20000	1 á	25000	1 á	30000
1 á	15000	1 á	20000	1 á	25000
1 á	10000	1 á	15000	1 á	20000
1 á	5000	1 á	10000	1 á	15000
4 á	2000	4 á	3000	4 á	4000
6 á	1000	6 á	2000	6 á	3000
10 á	500	10 á	1000	10 á	2000
35 á	300	20 á	500	15 á	1000
115 á	100	180 á	300	135 á	500
3825 á	40	4825 á	80	5925 á	180
4000nyer. Kor. 304000		5000nyer. Kor. 609000		5500nyer. Kor. 1022750	

Negyedik osztály Betét 40 korona Huzás: 1908 február 11., 12. és 13.		Ötödik osztály Betét 32 korona Huzás: 1908 március 3., 4. és 5.		Hatodik osztály Betét 24 korona Huzás: 1908 márcz. 24-től apr. 23-ig.	
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben Korona 1.000,000	
1 á	90000	1 á	100000	(Egy millió)	
1 á	40000	1 á	40000	1 jutal. 600000	600000
1 á	25000	1 á	25000	1 kor. 400000	400000
1 á	20000	1 á	20000	1 nyer. 200000	200000
1 á	15000	1 á	15000	1 á	100000
4 á	10000	4 á	10000	1 á	90000
6 á	8000	6 á	6000	1 á	80000
10 á	2000	10 á	2000	1 á	70000
15 á	1000	15 á	1000	1 á	60000
185 á	500	185 á	500	1 á	50000
5925 á	170	4825 á	200	1 á	40000
5500nyer. Kor. 1255750		5000nyer. Kor. 1825500		1 á	30000
				2 á	25000
				2 á	20000
				4 á	20000
				8 á	15000
				30 á	10000
				60 á	5000
				435 á	2000
				900 á	1000
				1200 á	500
				34850 á	200
				37500 nyerem. jutal. kor.	11940000

Béjegy, mint! **FÖLSÉGES ILLUZIÓ!** Tírt, vért!
A karácsonyfa legpompásabb díszé
mely egyetlen keresztény családnál sem hiányozhat, az általam megjavított **brilláns karácsonyfa-angyal-csöngetés**

egészen fémből, 6 aranyozott angvallal, 30 cm. magas, kezeség kifogástalan működésért. — Egyszerű főtéves által a legnagyobb, vagy a legkisebb fán rögtön alkalmazható. Egyetlen az asztalra állítva, az utolsó csöngetésnek is használható. A kályhára helyezett gyertyatálcánál is működik. — A három gyertyatálcától származó meleg levegő forgáshozza a hajtókereket, az arra alkalmazott javított acélkapások megítik a három harangot, mi által kellemesen hangzó, ezüstszíntű csengés keletkezik, mely fiatalokat és öregeket egyaránt karácsonyi hangulathoz hozza. Ár: kartonnal és használati utasítással együtt darabonként **K 1.50**.

3 db K 4.25 12 db K 15.—
4 db K 5.50 24 db K 29.—
6 db K 8.— 36 db K 43.50
9 db K 12.— 50 db K 58.—
100 db K 112.—

2. sz. Ugyanaz a karácsonyfa-angyal-csöngetés igen elegáns, különösen nikkelezett kivitelben, sodrott harangszópokkal és 3 pompásan színezett díszítő lametta-virágokkal, melyek a gyertyák meggyújtásánál esődszerű fényreflexet adnak, kartonban használati utasítással együtt darabonként **K 2.—**

3 db K 5.50 12 db K 20.25
4 db K 7.25 24 db K 39.50
6 db K 10.50 36 db K 57.30
9 db K 15.50 50 db K 77.30
100 db K 150.—

Legújabb üveg karácsonyfadísz.
12 db válogatott, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyuk nagysága és kivitele szerint K —40.—, —60.—, —70.—, —80.—, —1.20, 1.50, 2.—, 6 db kartonban, a tárgyuk nagysága és kivitele szerint K —75.—, —90.—, —1.20, lametta (angyalhaj) ezüst vagy arany, borítékotként K —10.—, díszodrony 100 db K —20.—, lánczó üveggyertyák 17/8 egész 2 m hosszúságú, golyók nagysága szerint K —90.—, —95.—, 1.20, 1.40. Karácsonyfa-angyal-csöngetés, 24 db kartonban K —50.—, nagyobbak 15 db kartonban K —58.—, gyertyatartó ucczaja K —30.—

Karácsonyi jutalom! Minden t. ez. év, a ki a szeptember 1. és november 30. közti időben egyszerre 40 koronányi leveleli megrendelést tesz, karácsonyi ingyen-jutalom gyanánt a 4343. számú riadó-ébreztető éjjeli világitó mutatólappal és egy 1908-ra szóló napiúrt kap mellésomagolva.

Kioserelés megengedve, vagy pénzvisszatérítés, tehát nincs kockázat! Szétküldés utánvétel vagy előfizetés mellett. A megrendelés lezáráskoriban a postai utáni igény szerényen eszközlendő. Okvetlen szükseges, hogy a megrendelőlevelekben vagy kártyákon meg legyen jelölve, utánvétel kívántak-e az ár vagy pedig elment már az összeg utávitványai. Ugyisúnt érdekesben áll minden megrendelőnek a megrendelés december 15-dike előtti beküldeni, mert a posta ezen időn túl, a nagy törlés miatt, nem szállít olyan gyorsan, mint normális forgalom mellett. A megrendelések tehát idejében intézendők.

Cs. és kir. udv. szállító **Konrad János** első órágyára Brúx 2004. sz. (Csehország). Tessenék legújabb árjegyzékemet kémi 3000 képpel, mely első azonnal ingyen és portmentesen megküldetik.

VASÁRNAPI UJSÁG

45. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 10.

Szerkesztési iroda: IV. Beátnoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A 'Világ krónika'-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldi is csatolandó.

A MAGYARORSZÁGI TÁVIRDA MULTJÁBÓL.

A POSTA NEGYVEN ÉVES jubileuma alkalmából a postával összefüggő és vele hasonló óriási arányokban nagyra nőtt intézményünkről, a távirtdaról nem szolt egyetlen megemlékezés sem. Pedig ennek az 1867-től 40 évet betöltött intézményünknek megalakulása, szervezése, magyarrá való tétele és felvirágzása tanulságban és érdekességben felülmúlja a postáét is. Az abszolutizmus alatt 1867-ig a posta és távirda szervezete egyaránt német volt. Német hivatal-

kok látták el a szolgálatot, bécsi központi igazgatás alatt állott, német nyelven ment az ügyvezetése és bélyegei, bélyegzői, hivatalos nyomtatványai mind németek voltak. A fővárosban mindössze három táviró hivatal létezett. Az egyik, és ez volt a főállomás, a Lloyd épület első emeletének Dunára néző oldalán három-négy tereben. A másik kettő Budán és Ó-Budán volt s ezeken kívül a mostani tizedik kerületben volt egy mellékállomás, mely főleg az ottani sörgyárak és sertéshizlálók szükségleteit látta el. Az 1867-iki újjászervezett magyar

távirának egyik ma is elő veteránja, Vécsey István érdekes dolgokat beszél a kiegyezés előtti posta- és táviróhivatalok belső életéről. A Lloyd épületben levő távirda-állomás egyik nagyobb tereben voltak a gépasztlak felállítva s itt volt 28 Morse-gépre kapcsolva a befutó 35 vezeték. A Dunaparton egy ferdén álló fehérre meszelt faoszlop képviselte a bevezetési oszlopot és egy szerény falitartó közvetítette a vezetéket. Az első vasszerkezetű, kandeláberszerű táviró-oszlopot 1867 szeptember havában állította fel a pesti távirda inspektoratus.

A BUDAPESTI ÚJ TÁVIRDA-KÖZPONT. — IRÁNYÍTÁS, CSŐPOSTA FŐÁLLOMÁS.